

Virpi Halme

Kirjasto 60550 – nuoret kirjastoon!

Selvitys ja kyselytutkimus kirjastopalveluiden kehittämisestä Nurmon lähikirjastossa

Opinnäytetyö

Kevät 2019

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

Tekijä: Virpi Halme

Työn nimi: Kirjasto 60550 – nuoret kirjastoon!: Selvitys ja kyselytutkimus kirjastopalveluiden kehittämisestä Nurmon lähikirjastossa

Ohjaaja: Sari Mäkinen-Laitila

Vuosi: 2019

Sivumäärä: 78

Liitteiden lukumäärä: 1

Opinnäytetyö laadittiin Seinäjoen kaupunginkirjasto/Nurmon lähikirjastolle toimeksiantona. Työn lähtökohtana oli aluehallintovirastolle (AVI) toimitettavan hankkehakemuksen tueksi ja taustoittamiseksi tarkoitettu nurmolaisten varhaisnuorten ja nuorten kirjastonkäyttöä ja heidän toiveitaan kirjastopalvelujen suhteen kartoittava kyselytutkimus.

Kyselytutkimuksen ohella käytiin läpi niin valtakunnallisia kuin Seinäjoen kaupungin toimesta laadittuja ohjelmia ja strategioita sekä kirjasto- ja nuorisolait. Erilaisien julkaisujen tarkastelun painopiste oli se, miten varhaisnuoret ja nuoret on huomioitu kirjastonkäyttäjinä. Lisäksi tarkasteltiin osallisuuden teemaa ja siihen liittyviä tekijöitä. Tämän ohella opinnäytetyön näkökulmaan vaikutti kirjastojen yleinen huolenaihe siitä, että nuorten kirjastonkäyttö on vähentynyt ja toisaalta myös se, että varhaisnuoret ja nuoret koetaan vaikeasti tavoitettavana ja asiakkaina vaativana kohderyhmänä kirjastohenkilöstön taholta.

Opinnäytetyön kyselytutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Verkossa toteutettu kyselytutkimus kohdentui entisen Nurmon kunnan alueen alakouluille ja yläkoululle. Luokka-asteet olivat 5. – 9. luokat. Kyselylomake koostui valinta-, monivalintakysymyksistä ja avoimista kysymyksistä. Se jaettiin koulujen rehtorien toimesta luokanopettajille syyslukukaudella 2018. Koululaisilla oli mahdollisuus vastata kyselyyn oppituntien yhteydessä. Kyselyyn vastasi yhteensä 365 koululaista. Kerätyn aineiston käsittelyssä ja tulkinnessa käytettiin Webropol 3.0 -ohjelmaa.

Kyselytutkimus vahvisti sen, että nuoret eivät ole kiinnostuneita kirjoista ja lukemisesta ja, että kirjastossa käyvien nuorten käyttötavat olivat perinteiset. Nuorten e-aineiston käyttö oli hyvin vähäistä. Nuoret toivoivat kirjastoon toimintaa ja tapahtumia, mutta tarvetta ilmeni myös rauhalliseen kirjastotilaan. Erilaiset ohjelmat ja strategiat huomioivat nuoret ja osallisuuden sekä moniammatillisen yhteistyön, mutta käytännön toimenpiteitä oli toistaiseksi niukasti esitetty.

Avainsanat: varhaisnuoret, nuoret, kirjastonkäyttö, nuortenkirjastotyö, strategiat, osallisuus, moniammatillisuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Library and Information Services

Author: Virpi Halme

Title of thesis: The Library 60550 – Young people to the library!: Report and survey on the development of library services at the Nurmo Library

Supervisor: Sari Mäkinen-Laitila

Year: 2019

Number of pages: 78

Number of appendices: 1

This study was a commission by the Seinäjoki Public Library/Nurmo Library. The starting point for the study was to make a report to support of a project application to be submitted to the Regional State Administrative Agency. In addition to this report, the aim was to find out, using a survey, the library use among preteens and young people, and what services they would like to have at the Library of Nurmo.

Apart from conducting a questionnaire survey, different programmes and strategies, both national and those implemented by the City of Seinäjoki, are gone through. The Library and Youth Acts are also examined. The focus of the examination of different publications was on how much attention had been paid to preteens and young people as library users. Furthermore, it is the general worry of public libraries that library use has declined among adolescents. On the other hand, they are often experienced as demanding and “hard-to-reach” customers by library staff.

In the questionnaire survey, a quantitative research method was used. The questionnaire survey focused on the elementary schools and the lower secondary school in the area of the former municipality of Nurmo. The class degrees were from fifth-graders up to nine-graders. The inquiry form consisted of yes or no questions, multiple choice questions, and open-ended questions. It was distributed in the autumn term 2018 to class teachers by the headmasters of the schools. Thus, it was possible for school children to answer the survey during classes. The collected data was processed and interpreted by the Webropol 3.0 program.

A total of 365 pupils answered the inquiry. The questionnaire survey confirmed that preteens and young people are not interested in books and reading, and the use of the library is traditional among them. The use of e-materials by the adolescents was found to be insignificant. Young people hoped to see activities and events at the library, but also a need for a peaceful library space came up. The different programmes and strategies pay attention to young people, the involvement of adolescents in the local community, and multiprofessional cooperation, but practical measures have been scant so far.

Keywords: preteens, young people, library use, youth library services, strategies, inclusion, multi-professionalism

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
Kuvioluettelo.....	6
1 JOHDANTO	7
2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ.....	9
2.1 Osallisuus	9
2.2 Yhteisöllisyys.....	11
2.3 Moniammatillisuus.....	11
3 NURMON KIRJASTO JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	13
3.1 Nykytilanteen ja toimintaympäristön arviointia	14
3.2 Seinäjoen kaupunki.....	16
3.3 Seinäjoen kaupungin asuinalueiden väestörakenne	17
4 YLEISTEN KIRJASTOJEN TOIMINTAA OHJAAVAT SÄÄDÖKSET JA OHJELMAT.....	19
4.1 Kirjastolaki ja -asetus	19
4.2 Yleisten kirjastojen laatusuositus	21
4.3 Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015	22
4.4 IFLA:n suositukset nuortenkirjastotyöhön	23
5 VUODEN 2017 PERUSPALVELUJEN ARVIOINTI JA KIRJASTOPALVELUT	25
6 TULEVAISUUDEN SUUNTA JA NÄKYMÄT	27
6.1 Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025.....	28
6.2 Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020.....	30
6.3 Seinäjoen kaupungin linjauksia tulevaisuudelle	32
6.3.1 Seinäjoen kaupunkistrategia 2018–2025	32
6.3.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2016–2020	33
6.4 Seinäjoen kaupunginkirjaston toimenpideohjelma 2017–2022	34
7 KIRJASTOT JA NUORET	35

7.1 Nuorisolaki	37
7.2 Nuoret ja vapaa-aika	38
7.3 Nuoret kirjaston asiakkaina ja nuorisotyö kirjastossa	40
7.4 Moniammatillinen lähestymistapa nuortenkirjastotyöhön	42
7.5 Kolmas työ käsitteellisenä lähtökohtana nuortenkirjastotyöhön	44
8 KIRJASTO- JA NUORISOTYÖN YHDISTÄMINEN	
KEHITTÄMISHANKKEISSA.....	47
8.1 KIRJAVAA-hanke	47
8.2 Näkymättömät – Nuorten digitarinat -hanke	48
8.3 Hankekokemuksia Isosta-Britanniasta	51
9 KIRJASTO 60550 – NUORET KIRJASTOON! -KYSELY	53
9.1 Kyselytutkimuksen toteutus.....	54
9.2 Kyselytutkimuksen tulokset	55
9.2.1 Vastaajien taustatiedot.....	55
9.2.2 Asiointi Nurmon lähikirjastossa ja alueen muissa toimipisteissä	56
9.2.3 Kirjastonkäytön tavat ja aineiston käyttö	58
9.2.4 Sosiaalinen media ja asiointi kirjaston verkkosivuilla	61
9.2.5 Kyselytutkimuksessa esitetyt toiveet ja odotukset.....	62
9.3 Johtopäätöksiä kyselytutkimuksen vastauksista	64
10 POHDINTA	67
LÄHTEET	72
LIITTEET	78

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Vastaajien luokka-asteet (N=365).....	56
Kuvio 2. Vastaajien jakautuminen eri koulujen mukaan (N=365).....	56
Kuvio 3. Kirjastonkäytön useus (N=361, valittujen vastausten lukumäärä=376)... ..	57
Kuvio 4. Jos käyt Nurmon kirjastossa, niin mitä siellä yleensä teet? (N=315, valittujen vastausten lukumäärä=760).....	58
Kuvio 5. Kun lainaat kirjaston aineistoa, niin mitä yleensä lainaat? (N=332, valittujen vastausten lukumäärä=553).....	59
Kuvio 6. Kirjaston merkitys (N=359).....	60
Kuvio 7. Oletko käyttänyt Eepos-verkkokirjastoa? (N=355).	62

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön lähtökohta oli toimeksianto Nurmon lähikirjaston taholta. Kirjaston toimesta oli noussut ajatus hankerahoituksen hakemisesta syksyllä 2018 aluehallintovirastolta. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli hankehakemuksen tueksi liit-tyvä taustoittaminen, jossa tarkastellaan Nurmon kirjaston nykytilaa ja toimintaym-päristöä sekä varhaisnuorille ja nuorille kohdennettu kyselytutkimus.

Kyselytutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa muun muassa nurmolaisten koululais-ten kirjaston- ja aineiston käyttöä. Näiden ohella pyrittiin selvittämään koululaisten toiveita ja odotuksia kirjastossa toteuttavaan toimintaan ja kirjastopalveluiden si-sältöön. Kyselytutkimuksen avulla pyrittiin siten antamaan nuorille itselleen mah-dollisuus vaikuttaa kirjastossa toteutettaviin palveluihin. Opinnäytetyöhön liittyvä kyselytutkimus toteutettiin seuraavilla kouluilla: Valkiavuoren koulu, Hyllykallion koulu, Tanelinrannan koulu ja Nurmon yläaste. Toteutettavan kyselyn kohderyhmä oli nurmolaiset varhaisnuoret ja nuoret seuraavilta luokka-asteilta: 5. – 9. luokat.

Yleisten kirjastojen ja myös Nurmon lähikirjaston taholta on koettu, että varhais-nuoret ja nuoret ovat vaikeasti tavoitettavissa kirjastonkäyttäjiksi. Yhteistyöllä nuo-risotoimen kanssa voitaisiin kenties tavoittaa nuoret paremmin ja hyödyntää nuori-sotoimen osaamista nuorten parissa toteutettavassa nuortenkirjastotyössä. Tällä hetkellä nuorilla ei ole myöskään omaa nuorisotilaa Nurmon keskustassa, joten kirjasto voisi tarjota tilat ja tuoda omaa kirjastoalan osaamistaan yhteistyöhön. Yh-teistyön kehittäminen ja erilaisten toimintamallien luominen voisi käytännössä olla esimerkiksi tapahtumien järjestämistä yhdessä. Hankerahoituksen avulla palkat-taisiin työntekijä toteuttamaan uusia käytänteitä ja nuorille kohdennettuja tapahtu-mia ja toimintaa kirjastotilassa.

Opinnäytetyö ei sisällä nuorten lukemisen edistämiseen tai tiedonhallintataitoihin liittyviä teemoja. Näkökulma on enemmän sosiaalisten taitojen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden toteuttaminen kirjastoympäristössä nuorten syrjäytymistä ennalta-ehkäisevässä merkityksessä. Suomalaisissa kirjastoissa on aina ollut sosiaalinen ja yhteisöllisyys ulottuvuus ja kirjastotyössä on toki piirteitä ”sosiaalisuudesta”, mutta sosiaalisen näkökulman vahvistaminen kirjastotyön arjessa ei kuitenkaan merkitse sosiaalityötä.

Toinen näkökulma liittyy yhteistyön mahdollisuuteen kirjaston ja nuorisotoimen välillä, eri hallinnonalojen yli tehtävä yhteistyö, niin sanottu moniammatillinen työote. Useassa kirjastossa on jo pohdittu, millaisia palveluja kirjaston olisi tarjottava, että se olisi myös nuorille houkutteleva vaihtoehto vapaa-ajalla. Lisäksi on jouduttu pohtimaan miten olisi toimittava näiden kirjastoon saapuneiden nuorten kanssa. Kirjastoissa onkin toteutettu useita hankkeita viime vuosina ja tarvetta uusille hankkeille edelleen on, joiden kohderyhmänä ovat nuoret. Mutta kenties hankkeiden olisi hyvä laajentua yli oman toimialan ja hakea omaa osaamista täydentävää yhteistyötä esimerkiksi nuorisotoimen toimijoilta?

Kolmas näkökulma opinnäytetyössä on se, miten nuoret ja osallisuus sekä yhteisöllisyys on huomioitu kirjastolaissa, erilaisissa ohjelmissa ja strategioissa valtakunnallisella tasolla sekä vastaavasti kunnallisella tasolla, Seinäjoen kaupungin omissa ohjelmissa ja strategioissa.

2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ

Osallisuudesta, sosiaalisesta pääomasta, yhteisöllisyydestä ja moniammatillisuudesta on puhuttu jo pitkään. Näille edellä mainituille käsitteille ei ole yhtä yhteisesti jaettua määritelmää. Ne ovat luonteeltaan moniselitteisiä. Nämä käsitteet on mainittu tai niitä on sivuttu uudistetuissa kirjasto- ja nuorisolaeissa sekä niitä koskevissa hallituksen esityksissä. Käsitteitä on käytetty myös kirjastotoimeen ja -alaan liittyvissä sekä valtakunnallisissa että Seinäjoen kaupungin erilaisissa ohjelmissa ja strategioissa.

2.1 Osallisuus

Osallisuuden edistäminen on osa Suomen hallituksen tavoitteita, joissa se on nostettu yhdeksi keskeiseksi keinoksi syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Osallisuutta edistämällä vähennetään myös eriarvoisuutta. Useissa kansallisissa ohjelmissa ja toimintapide-ehdotuksissa on huomioitu osallisuus ja sen edistämisen merkitys hyvinvoinnille. Niin kirjasto- kuin nuorisolaissa käytetään käsitteitä osallistuminen ja vaikuttaminen, jotka johtavat osallisuuteen. (Osallisuus 6.11.2018.)

Osallisuus ymmärretään tunteena, joka syntyy kun yksilö on osallisena jossakin yhteisössä esimerkiksi koulun, opiskelun, työn tai harrastustoiminnan kautta. Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten arvostuksena, tasavertaisuutena ja luottamuksena, sekä mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössä. (Osallisuus 6.11.2018.)

Yhteiskunnassa osallisena oleminen tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta muun muassa terveyteen, koulutukseen, työhön ja sosiaalisiin suhteisiin. Kansallisella tasolla osallisuus demokratian näkökulmasta on oikeutta osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. Osallisuuden kokeminen ja sosiaaliset verkostot ennalta ehkäisevät syrjäytymistä. Syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteisöllisen toiminnan ulkopuolelle jäämistä. Siihen liittyy usein sekä sosiaalista että taloudellista osattomuutta ja eriarvoisuutta. (Osallisuus 6.11.2018.)

Osallisuus nähdään monessa yhteydessä syrjäytymisen vastakohtana. Todellisuudessa sille ei ole vakiintunutta määritelmää: se on moniulotteinen käsite. Yksilön oma kokemus osallisuudesta voi olla tunne siitä, että "kuuluu johonkin". Sosiaalipoliittisesta näkökulmasta osallisuus voidaan käsittää valtion velvollisuudeksi mahdollistaa ja tukea kansalaisten osallistumista yhteiskuntaan. (Sosiaalinen osallisuus teoreettisena käsitteenä 9.10.2018.)

Osallisuuden ja osallistumisen välillä on ero, osallistuminen on prosessi ja väylä sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi. Osallisuus on usein nimenomaan tunne ja kokemus sosiaalisesta osallisuudesta. Sosiaalinen osallisuus on siten kokemuksellisenä prosessina laajempi käsite kuin osallistuminen. (Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015, 5.) Osallisuuden kokemus vaikuttaa siihen, millaisen osan toimintakyvystään ihminen pystyy ottamaan käyttöönsä.

Osallisuus nähdään ilmiönä, joka voi toteutua nuoren suhteessa moniin erilaisiin yhteisöihin: omaan perheeseen, koululuokkaan ja kaveriporukkaan sekä yhteiskuntaan. Osallisuutta voidaankin edistää eri yhteyksissä ja eri tasoilla. Tärkeää on kysyä nuorilta itseltään, miten he kokevat eri yhteisöt. Esimerkiksi kohdatuksi tuleminen eri palveluissa kuten kirjastopalveluissa rakentaa osallisuuden sosiaalista pohjaa. (Kiilakoski, Gretscher & Nivala 2012, 16–17.) Tässä opinnäytetyössä osallisuudella tarkoitetaan lasten, varhaisnuorten ja nuorten ottamista mukaan heitä koskevaan päätöksentekoon, heidän kuulemistaan ja huomioon ottamistaan kirjaston toiminnassa ja kirjastopalvelujen kehittämisessä.

Sosiaalinen pääoma on osallisuuden lähikäsite. Sosiaalisella pääomalla viitataan yleensä sosiaalisiin verkostoihin, normeihin ja luottamukseen, joilla on kykyä edistää verkoston jäsenten välistä yhteistä toimintaa ja hyödyntää voimavaroja. Sosiaalisen pääoman lähtökohta on, että yksilöiden hyvinvointiin ja yhteiskunnan kykyyn toimia vaikuttavat fyysisen pääoman, luonnonvarojen ja yksilöiden osaamisen (inhimillisen pääoman) ohella myös yksilöiden väliset sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset instituutiot. (Ruuskanen, [viitattu 10.9.2018].)

Teoksessa *Sosiaalinen kirjasto* ja sen artikkelissa Kirjavaa – moninaisia keskusteluja ja kohtaamisia on osittain myös käytetty käsitettä sosiaalinen pääoma, kun on tarkasteltu kirjaston merkitystä maahanmuuttajien keskuudessa. Artikkelissa tode-

taan, että kulttuurien välinen vuorovaikutus ja erilaisia taustojen omaavien ihmisten kokoontuminen yhteen toteuttaa myös kirjastojen yleistä toiminta-ajatusta ja tehtäviä. Erilaiset keskusteluryhmät ja kielikahvilat ovat toimintamuotoja, joiden avulla muun muassa pyritään tukemaan maahanmuuttajien osallistumista ja osallisuutta. Näissä toimintamuodoissa voidaan käsitteellisenä viitekehyksenä käyttää esimerkiksi sosiaalista pääomaa ja sosiaalista osallisuutta. Kirjastot tarjoavat helposti lähestyttävän tilan, jossa jokainen voi kokea olevansa tasa-arvoinen suhteessa muihin ihmisiin. Sosiaalinen osallisuus on tunnetta kuulumisesta johonkin, mutta myös mahdollisuutta toteuttaa itseään ja omaa toimintaa yhdessä muiden kanssa. (Jonhston 2015, 121–125.)

2.2 Yhteisöllisyys

Yhteisö koostuu yksilöistä, joita usein yhdistää yhteinen tekeminen: tehtävä tai päämäärä. Yhteisöllisyys lisää yhteisön jäsenen sosiaalista pääomaa ja se vaatii syntyäkseen yhteisön jäsenten keskinäistä luottamusta, avointa vuorovaikutusta ja osallistumista. Yhteisöllisyyden kehittymisessä yksilöiden tunteet ovat tärkeässä asemassa. Yksilön täytyy voida tuntea, että hän kuuluu yhteisöön, hänen tulee voida tuntea itsensä tarpeelliseksi, hyväksytyksi ja arvokkaaksi. (Yhteisöllisyys 17.6.2013.)

2.3 Moniammatillisuus

Moniammatillisen yhteistyön käsitteelle ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää. Eri yhteyksissä sitä kuvaavia termejä voivat olla esimerkiksi jaettu asiantuntijuus, moniasiantuntijuus sekä moniammatilliset työryhmät ja verkostot. Käytännössä moniammatillisuudella tarkoitetaan usein eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhteistyötä ja yhdessä työskentelyä, jolloin tieto ja osaaminen jaetaan. (Pesonen 2005, Koskelan 28.3.2013 mukaan.)

Moniammatillisessa työssä käsiteltävät kysymykset näyttäytyvät eri osapuolille hänen oman perustehtävänsä näkökulmasta. Moniammatillinen yhteistyö ei kuitenkaan merkitse oman osaamisen näkökulman häivyttämistä, vaan oman osaamisen tuomista osaksi moniammatillisen ryhmän yhteistä osaamista. (Koskela 28.3.2013.)

Moniammatillisen toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää uudenlaista asennoitumista yhdessä työskentelyyn. Vaikka yhteistyöllä on moniammatillisessa työskentelyssä keskeinen rooli, moniammatillinen osaaminen ei synny kuitenkaan vain panemalla työntekijöitä yhteen. Moniammatillinen yhteistyö edellyttää osallistujilta oman asiantuntijuuden ohella vuorovaikutustaitoja sekä kykyä tehdä asioita yhdessä ja myös ratkaista ongelmia yhdessä. (Koskela 28.3.2013.)

Kirsi Purhonen (2015, 93) toteaa omassa artikkelissaan *Muuttuva työ, kirjaston hyllynvälistä ja nuorisotalon ikkunasta kurkistaa kolmas työ*, työhön ja moniammatillisuuteen liittyen, että tämän päivän työ on monimuotoista ja eri ammattialojen välillä tapahtuvaa yhteistyötä. Se ei ole enää sidottu ainoastaan oman alan perustehtävään, selkeästi rajattuihin työtehtäviin ja yhden ammattialan osaamiseen. Esimerkiksi kirjaston käyttäjän tarpeen ja sen huomioimisen näkökulmasta tämä tuo kirjastoalan työhön uuden toimintatavan ja vaatii erilaista osaamista.

3 NURMON KIRJASTO JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Nurmon kunta liitettiin Seinäjoen kaupunkiin vuonna 2009 ja tämän myötä myös Nurmon kirjasto liitettiin osaksi Seinäjoen kirjastoverkkoa. Nurmon kirjasto on lähikirjasto. Tällä hetkellä siellä työskentelee viisi työntekijää. Kirjasto sijaitsee Nurmon keskustassa noin seitsemän kilometrin päässä Seinäjoen pääkirjastolta. Nykyisissä tiloissa kirjasto on toiminut vuodesta 2000 alkaen. (Nurmon kirjasto, [viitattu 20.8.2018].)

Seinäjoen kirjastoverkossa tapahtui 2010-luvulla supistuksia myös vanhan Nurmon kunnan alueella. Kouran kyläkirjasto ja Hyllykallion lähikirjasto lakkautettiin vuoden 2014 alusta. Etelä-Pohjanmaan kirjastot sekä Veteli, Perho, Laihia, Isokyrö ja Kaskinen perustivat uuden kirjastokimpan nimeltään Eepos, jonka toiminta alkoi helmikuussa vuonna 2017. Eepoksessa otettiin käyttöön yhteiset käytösäännöt, kirjastokortti ja logistiikka sekä asiakas- ja aineistorekisterit että kirjastojärjestelmä, Axiell Aurora. Myös verkkokirjasto vaihdettiin yhteiseen järjestelmään Eepos Finnaan. Uusi kirjastolaki, laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) astui voimaan vuoden 2017 alussa. Kirjastolakiin on määritelty yleisten kirjastojen tehtävät entistä monipuolisemmin ja samalla henkilöstön pätevyysvaatimukset on muutettu laaja-alaisemmiksi. (Heikkilä, [viitattu 20.8.2018].)

Vuoden 2017 kirjastolaissa ei enää ole määritelty maakuntakirjastoja. Sen sijaan alueellisesta kehittämisestä on säädetty asetuksessa, jossa määritellään Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan yleisten kirjastojen alueelliseksi kehittämisestä vastaavaksi kirjastoksi Vaasan kaupunginkirjasto. (Heikkilä, [viitattu 20.8.2018].)

Nurmon kirjaston toimintaan vaikuttaa toimintaympäristö erilaisine tekijöineen. Seinäjoen kaupunki luo omalta osaltaan puitteet kirjaston toiminnalle ja sen asukkaat (kuntalaiset) puolestaan heijastavat omat tarpeet ja odotukset kirjastopalveille. Seinäjoen kaupungin organisaatio uudistettiin siten, että uusi organisaatio astui voimaan samanaikaisesti uuden valtuustokauden alkaessa 1.6.2017. Hallinnollisesti Seinäjoen kaupunginkirjasto ja myös Nurmon lähikirjasto kuuluvat Seinäjoen kaupungin sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialaan. Samaan toimialaan kuuluvat myös perusopetus ja nuorisotoimi, joita voidaan luontevasti ajatella kirjaston

yhteistyötahoina. Luottamusmiesorganisaatiossa kirjastoa koskevat asiat päättää ensisijaisesti hyvinvointilautakunta, jossa esittelijänä toimii sivistys- ja hyvinvointijohtaja. Lisäksi kirjaston toimintaa ohjaavat omalta osaltaan kaupungin johtosäännöt ja toimintaohjeet. (Tilinpäätös 2017, 2, 6, 8.)

Nurmon keskustan nuorisotilat on toistaiseksi suljettu sisäilmatutkimusten vuoksi, joten Nurmon keskustassa ja sen läheisyydessä asuvilla nuorilla ei ole nuorisotiloja käytettävissä. Nuorten asiat ja nuorisotilat ovat olleet esillä Seinäjoen kaupungin luottamushenkilöiden toimesta. Nuorisotiloihin liittyviä asioita on tuotu esiin valtuustoaloitteessa, jonka ovat allekirjoittaneet useat luottamushenkilöt yli puoluerajojen (Kaupunginvaltuuston pöytäkirja 12/2017, § 181). Nuorisotiloja koskevia asioita on myös viety eteenpäin normaalia käytäntöä noudattaen toisin sanoen kaupunginhallitukseen ja sen jälkeen hyvinvointilautakunnan käsiteltäväksi. Lisäksi on tehty valtuustoaloite monialaisen nuorisofoorumin perustamisesta joulukuussa 2017 (Kaupunginvaltuuston pöytäkirja 12/2017, § 180). Nurmon keskustan osalta nuorisotilojen siirtyminen Nurmo-taloon on myös ollut esillä kaupungin toimesta, mutta aikataulua tai lopullista päätöstä asiassa ei ole toistaiseksi tehty. Kirjasto-toimen osalta nuortenosaston ja palveluiden kehittäminen painottuu pääkirjastoon, Apilaan ja Aaltoon, niin tilojen kuin henkilöstön osalta. (Hyvinvointilautakunnan pöytäkirja 6/2018, § 32.)

3.1 Nykytilanteen ja toimintaympäristön arviointia

Säännöllinen ja riittävän usein tehty pohdinta niin sisäisistä kuin ulkoisistakin tekijöistä on tärkeää, koska kirjastojen toimintaympäristöt muuttuvat nopeasti. Vahvuuksista voi tulla heikkouksia. Jos kirjasto-organisaatiossa havaitaan ja tiedostetaan erilaiset muutokset toimintaympäristössä, niin tällöin niihin voidaan myös pyrkiä vaikuttamaan. (Helinsky 2012, 28.)

SWOT-analyysi on eräs menetelmä, jonka avulla voidaan pyrkiä muodostamaan kokonaiskuva kirjasto-organisaation toiminnasta ja palveluista sekä tuotteista. Tämä menetelmä kokoa organisaation vahvuudet (S), heikkoudet (W), mahdollisuudet (O) ja uhat (T) nelikentän muotoon. Nelikentän ylimmät neliöt kuvaavat nykytilaa ja sisäisiä tekijöitä, alimmat puolestaan tulevaisuutta ja ulkoisia tekijöitä.

(Helinsky 2012, 22–23.) Tässä opinnäytetyössä nelikenttää on käytetty mukaillen, kun on pohdittu yleisten kirjastojen toimintaympäristöön liittyviä tekijöitä.

Helinsky (2012, 29) toteaa omassa teoksessaan *Pieni mutta tärkeä kirja kirjastojen markkinoinnista*, että jokainen kirjasto on ainutlaatuinen ja alueelliset erot voivat olla huomattavia, mutta yhteisiäkin tekijöitä on löydettävissä. Lisäksi samat tekijät ja vaihtoehdot voivat olla eri kentässä, eli tekijä voi olla sekä mahdollisuus että uhka yhdessä ja samassa kirjastossa. Esimerkiksi yleiset kirjastot näkevät teknologian kehityksessä ja sosiaalisten medioiden hyödyntämisessä suuria mahdollisuuksia. Internet (verkko) voidaan nähdä myös uhkana niin tiedon kuin viihteen näkökulmasta, mutta kirjastojen luotettavuus esimerkiksi tiedon tarjoajana ja lähteenä verrattuna internetiin vaikuttaa kuitenkin olevan aina vain helpompi osoittaa. Tämän opinnäytetyön näkökulmasta ajatellen tulevaisuudessa voi käydä myös siten, että ilmaisten verkkopalveluiden saatavuus vähenee ja tilalle tulee maksulliset aineistot, joten tässä on yleisillä kirjastoilla oivallinen tilaisuus houkutella myös nuoria kirjastonkäyttäjiksi.

Kirjastolaitosta pidetään luotettavana organisaationa ja toimijana, mutta siihen kohdistuvat ennakkoluulot ovat yhä olemassa kirjastojen toiminnan laajentumisesta ja uudistumisesta huolimatta. Yleisistä kirjastoista vallitsee edelleen vanhentunut, ja kenties huonokin mielikuva lainaamosta, josta saa vain kirjoja lainaksi. (Helinsky 2012, 24–25.)

Kirjastopalveluiden laaja kohderyhmä, kaikki kuntalaiset, voi puolestaan aiheuttaa kirjaston omassa toiminnassa tavoitteiden ja suunnan hämärtymistä, kun pyritään tekemään ja tarjoamaan ”kaikille kaikkea”. Edellä mainittu teknologian nopea kehittyminen ja uusi tekniikka ovat yleisesti ottaen koko yhteiskuntaa sekä sen toimintaa ja palveluja leimaava tekijä. Kirjaston käyttäjän (asiakkaan) näkökulmasta teknologian nopea kehitys voi vaikuttaa siltä, että kirjastoissa uuden tekniikan käyttöön ja hallintaan saaminen kestää liian kauan. (Helinsky 2012, 24–25.) Erityisesti nuoret omaksuvat ja ottavat nopeasti käyttöön uudet tekniset laitteet ja ohjelmat.

Taloudellinen niukkuus todennäköisesti jatkuu edelleen julkisella sektorilla ja siten heijastuu myös kirjastotoimeen, esimerkiksi henkilökunnan palkkaukseen ja aineis-

toon käytettävät rahat vähenevät. Lisäksi henkilökunnan vähäinen määrä ja kenties sen samanlaisuus voivat rajoittaa kirjaston toimintaa. (Helinsky 2012, 24–25.) Tosin nykyinen kirjastolaki antaa mahdollisuuden entistä paremmin laajentaa osaamista myös perinteisen kirjastoalan osaamisen ”ulkopuolelle” sekä yhteistyön ja eri toimijoiden, moniammatillisuuden, tuominen myös kirjastoihin lisäävät mahdollisuuksia uudelleenlaiseen toimintaan.

Mahdollisuuksien kenttään liittyvä teknologian kehitys, verkkokirjastot ja sen tarjoamat palvelut, laajentavat kirjastojen palvelutarjontaa. E-aineistojen (kokoelman) laajentuminen ja monipuolistuminen sekä niiden käyttö ulottuvat myös yleisiin kirjastoihin. E-aineistojen muuttuminen yhä helppokäyttöisemmiksi (käytettävyys) ja riippumattomuus aukiolo-ajoista avaavat myös kirjastoille mahdollisuuden laajempiin palveluihin. (Helinsky 2012, 25.) Nuorten lukemisen tavat ovat muuttuneet ja muuttumassa. Osa nuorista käyttää jo tottuneesti e-kirjoja tai e-äänikirjoja. Niiden tunnettuus on lisääntynyt erityisesti kaupallisten toimijoiden myötä, mutta yleisten kirjastojen e-aineistojen tunnettuus lienee vähäisempää. Kirjastojen e-aineistojen maksuttomuus voisi olla eräs tapa houkutella myös nuorten keskuudesta uusia kirjastonkäyttäjiä.

Mahdollisuuksien ohella on varauduttava myös erilaisiin kirjastotoimea ja toimialaa yleisesti uhkaaviin tekijöihin. Poliittiset päätökset niin valtakunnalliset kuin paikalliset (kuntataso) vaikuttavat myös kirjastotoimeen. Kirjaston ylläpitäjä eli kunta voi pitää kirjaston toimintaa liian paljon taloudellisia resursseja vaativana organisaationa, esimerkiksi kirjastohenkilöstön ja -rakennusten ohella myös uudet teknologiat ja e-aineistojen hankinta (lisenssit) ovat kalliita. Uhkaviin tekijöihin kuuluu myös eri toimialojen yhteistyön puute. (Helinsky 2012, 24–25.) Eri toimijoiden kesken ei välttämättä muodostu todellista yhteistyötä. Sen luominen vaatii usein aikaa ja yhteistä tahtoa.

3.2 Seinäjoen kaupunki

Seinäjoki on Etelä-Pohjanmaan maakunnan keskus ja yksi Suomen voimakkaimmin kasvavista kaupunkikeskuksista. Seinäjoella on 62 676 asukasta (1.1.2018) ja se on väkiluvultaan 16:nneksi suurin kaupunki. Seinäjoki on kasvanut nykyiseen

kokoonsa kuntaliitosten myötä, Peräseinäjoki liitettiin vuonna 2005 sekä Nurmo ja Ylistaro vuonna 2009. (Yleistietoa ja tilastoja Seinäjoesta, [viitattu 20.8.2018].)

Seinäjoen kaupungissa on mahdollisuus suorittaa opintoja toiseen asteen koulutuksesta aina yliopistotasoihin opintoihin. Toisen asteen koulutusta tarjoavat muun muassa koulutuskeskus Sedu ja korkea-asteen koulutusta Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen yliopistokeskuksessa on useita toimijoita: Tampereen, Helsingin ja Vaasan yliopisto, ja Tampereen teknillinen yliopisto sekä Taideyliopisto Sibelius-Akatemia. Lisäksi yliopistokeskuksessa toimii Turun yliopiston elintarvikekehityksen tutkimusryhmä. Epanet on edellä mainittujen yliopistojen yhteistyöverkosto. Yhteistyön ja verkoston avulla pyritään tehostamaan tutkimustyötä sekä laajentamaan paikallista tutkimus- ja kehittäjäyhteisöä. (Tietoa taskuun 2016, 21.)

Seinäjoen kaupungissa koulutus on jakaantunut siten, että kaupunkilaisista vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on 75,9 % ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on 31,9 %. Luvut koskevat 15 vuotta täyttäneitä henkilöitä ja ne ovat vuodelta 2016. (Yleistietoa ja tilastoja Seinäjoesta, [viitattu 20.8.2018].)

Seinäjoen kaupungin elinkeinorakenne on puolestaan seuraava: alkutuotannon työpaikkojen osuus 2,6 %, jalostuksen työpaikkojen osuus 21,9 % ja palvelujen työpaikkojen osuus on 74,6 %. Suurin osa kaupunkilaisista siis työskentelee palvelualoilla. Nämä luvut ovat vuodelta 2015. (Yleistietoa ja tilastoja Seinäjoesta, [viitattu 20.8.2018].)

3.3 Seinäjoen kaupungin asuinalueiden väestörakenne

Kaupungin väestöä ja väestörakennetta koskevat tiedot ovat vuodelta 2017. Ne jakautuvat siten, että alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä on 17,8 % ja 15–64-vuotiaiden, työikäisen väestön osuus on 63,3 %. Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä on 18,9 %. (Yleistietoa ja tilastoja Seinäjoesta, [viitattu 20.8.2018].) Väestön ikärakenne vaihtelee kuitenkin voimakkaasti kaupungin eri asuinalueiden välillä. Hyllykallio, Kertunlaakso ja Tanelinranta ovat perheiden ja lasten suosiossa. Alle 14-

vuotiaiden lasten osuus on korkeimmillaan yli 30 % Kertunlaakson pienalueella. (Kulmala 2018, 2–3.)

Seinäjoen kaupungin väestökehitystä ja -rakennetta on tarkasteltu tarkemmin kaupungin elinvoimalautakunnan kokouksissa. Muun muassa elinvoimalautakunnan pöytäkirjassa (4/2018, § 22) on kerrottu, että Seinäjoen kaupungissa on 14 tilastoaluetta, jotka jakautuvat edelleen 59 tilastolliseen pienalueeseen. Näitä osa-alueita koskevaa tilastointia ylläpitää Tilastokeskus. Se julkaisee osa-alueiden väestötiedot kerran vuodessa.

Elinvoimalautakunnan pöytäkirjasta on poimittu seuraavat tilastoalueet ja pienalueet, jotka Nurmon kirjaston näkökulmasta ovat tärkeitä. Vuoden 2017 väestökehitys osoittaa, että Seinäjoen kasvu on keskittynyt kaupunkikeskustaan ja sen läheisille asuntoalueille sekä Hyllykallion tilastoalueelle. Hyllykallion tilastoalue muodostuu seuraavista pienalueista: Hyllykallio, Kertunlaakso ja Tanelinranta. Lisäksi siinä ovat Roves ja Kapernaumi, jotka ovat ennen kuntaliitosta kuuluneet Seinäjokeen ja ovat pääosin ns. teollisuusalueita. (Elinvoimalautakunnan pöytäkirja 4/2018, § 22.)

Hyllykallion tilastoalueen kasvu on sekä absoluuttisesti että suhteellisesti mitattuna kaikkein voimakkainta. Kun tarkastellaan väestönkasvua pienaluetasolla, niin suurin kasvu on ollut Tanelinrannan alueella. Siellä väkiluku kasvoi 255 hengellä. Eri alueiden väestörakennetta tarkastellessa voidaan havaita, että 0–14-vuotiaiden lasten ja varhaisnuorten osuus on korkeimmillaan yli 30 % Tanelinrannassa. Toisaalta pienaluetasolla tarkasteltuna väestö valitettavasti väheni määrällisesti entisen Nurmon keskusta-alueella. (Elinvoimalautakunnan pöytäkirja 4/2018, § 22.) Tälle alueelle on kuitenkin sijoitettu koulut kuten Valkiavuoren koulu (alakoulu) ja Nurmon yläaste sekä Nurmon lukio. Nurmon lukio ei kuulu tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksen kohderyhmään.

Seinäjoen väkiluku nousi heinäkuussa 2018 yli 63 000:n ja väestön kasvu on keskittynyt uusimmille asuntoalueille (Kulmala 2018, 2–3). Seinäjoki koostuu kuitenkin edelleen enemmän maaseudusta kuin kaupungista ja lienee tärkeää, että myös entiset kuntakeskukset kuten Nurmon keskusta pysyisivät elävinä taajamina.

4 YLEISTEN KIRJASTOJEN TOIMINTAA OHJAAVAT SÄÄDÖKSET JA OHJELMAT

Yleisten kirjastojen toimintaa ohjataan sekä lainsäädännöllä että erilaisilla ohjelmilla ja strategioilla. Kirjastolaki ja -asetus on viitekehyksenä koko Suomen kirjastolaitostoinnille ja linjaa kaikkien yleisten kirjastojen toimintaa ja sitä, miksi kirjastot ovat olemassa. Suomessa kirjastolain, niin aikaisempien kuin nykyisenkin vuoden 2017 kirjastolain, väljyyden myötä kirjastojen toiminnassa on usein myös voitu huomioida ajankohtaisia aiheita ja yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia. (Jakonen 2015, 34–35.)

Kirjastolain ja -asetuksen ohella yleisten kirjastojen toimintaa ohjaavat myös opetus- ja kulttuuriministeriö, valtion aluehallinto sekä kunnat yhdessä omien suunnitelmien ja tavoitteiden kanssa. Lisäksi yleisten kirjastojen neuvosto tuottaa strategioita, lausuntoja ja kannanottoja, kuten yleisten kirjastojen suunta -strategiat. (Jakonen 2015, 35.)

4.1 Kirjastolaki ja -asetus

Laki yleisistä kirjastoista (L 29.12.1492/2016) astui voimaan vuoden 2017 alussa. Kirjastolain 7 ja 8 § tulivat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2018. Ne koskevat valtakunnallista kehittämistehtävää (7 §) ja alueellista kehittämistehtävää (8 §). Alueellisia kehittämistehtäviä hoitavat, ns. kehittäjäkirjastot, joten maakuntakirjastot lakkautettiin tämän uudistuksen myötä. (L 29.12.1492/2016, 7 §; 8 §.)

Laissa säädetään yleisistä kirjastoista ja niiden toiminnasta sekä tehtävistä. Lisäksi siinä huomioidaan muun muassa yhteistyö ja kirjastotoiminnan kehittäminen muiden kirjastojen ja toimijoiden kanssa. (L 29.12.2016/1492, 1 §.) Jatkossa tässä opinnäytetyössä puhutaan kirjastolaista, kun tarkoitetaan edellä mainittua lakia yleisistä kirjastoista.

Tähän yhteyteen on poimittu kirjastolaista ne kohdat, tavoitteet ja tehtävät, jotka ovat tämän opinnäytetyön kannalta olennaisia. Lain tavoitteena on edistää muun

muassa väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin (L 29.12.2016/1492, 2 §, 1 mom). Tämän ohella lailla tavoitellaan aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta (L 29.12.2016/1492, 2 §; 5 mom). Tehtävien osalta todetaan, että yleisten kirjastojen pitäisi tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. (L 29.12.2016/1492, 6 §, 5 mom; 6 mom.)

Kirjastolaki tuo esiin myös yhteistyön tarpeen todeten siitä, että yleiset kirjastot voivat laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi toimia yhteistyössä eri viranomaisten, muiden kirjastoalan toimijoiden, päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten sekä muiden yhteisöjen kanssa. (L 29.12.1492/2016, 11 §.)

Kirjastolain taustalla olevassa hallituksen esityksessä (HE 238/2016) osiossa yleisperustelut ja yhteiskunnalliset vaikutukset todetaan muun muassa, että lain tavoitteena on edistää tiedon saatavuuden ja käytön ohella aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta sekä väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin kuten edellä on jo mainittu, mutta asiaa vahvistetaan vielä mainitsemalla lain lähtökohdaksi seuraavat arvot: yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus. Yleisten kirjastojen rooli ja tehtävä olisi siten omalta osaltaan vahvistaa hyvinvointia, osallisuutta ja yhteiskunnallista vuoropuhelua. (HE 238/2016.)

Hallituksen esitys korostaa myös yleistä kirjastoa paikkana, joka olisi kaikkien kansalaisten käytettävissä ja saavutettavissa. Yleisten kirjastojen toiminnan ja palvelujen avulla pyritään tavoittamaan koko väestö, niin lapset, nuoret, aikuiset, ikääntyneet kuin erityisryhmät edistäen kansalaisten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Hallituksen esityksen yleisperusteluiden johdannossa, todetaan myös, että kirjastoista on muodostunut niin sanottu kolmas tila, sekä fyysinen että digitaalinen, sosiaalinen areena, jossa voidaan luoda yhteisöjä. (HE 238/2016.)

Hallituksen esityksessä puhutaan myös yleisten kirjastojen yhteiskunnallisesta merkityksestä. Toteuttamalla tehtäviään yleinen kirjasto osaltaan lisää väestön ja yhteisöjen sekä sivistyksellistä että sosiaalista pääomaa. Tällöin yleinen kirjasto muodostaisi tilallisen, toiminnallisen ja tiedollisen paikan sekä yksilöille että yhteisöille. Toimijat voivat olla julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin edustajia, joil-

la olisi mahdollisuus tehdä yhteistyötä ja verkostoitua. Näin ollen hallituksen esityksen mukaan yleinen kirjasto olisi myös yhteisöllisen osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollistaja. (HE 238/2016.)

Kirjastopalveluiden maksuttomuus ja kirjastotilan ei-kaupallinen luonne omalta osaltaan luovat osallisuutta ja ennaltaehkäisevää otetta syrjäytymiseen niin nuorten kuin kaikkien muidenkin väestöryhmien osalta. Hallituksen esityksessä on myös tukevat perustelut maksuttomuuteen. Maksuttomuuden periaate perustuu lähtökohtaan kirjastojen kokoelmista ja palveluista yhteiskunnallisena pääomana, jonka käyttöä tulee lisätä ja rohkaista. (HE 238/2016.)

4.2 Yleisten kirjastojen laatusuositus

Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisten kirjastojen laatusuositus on julkaistu vuonna 2010. Jakosen (2015, 39) mukaan laatusuosituksessa on pyritty tiivistämään Opetusministeriön kirjastopolitiikan 2015 -ohjelman strategisia tavoitteita. Jakosen näkemyksiä edelleen mukaillen laatusuosituksessa painotetaan neljä eri tekijää: tila laitteineen ja ajanmukainen kirjastojärjestelmä, ajantasainen kokoelma, ammattitaitoinen henkilökunta sekä riittävät palvelut ja aukioloajat. Tämän opinnäytetyön näkökulmasta on nostettu esille kirjastotilaan liittyvät suositukset tai tavoitteet.

Perinteinen kirjastotila on usein tehty kirjaston kokoelmia varten. Viime vuosina tilan käytölle on kuitenkin syntynyt uusia tarpeita ja vaatimuksia. Kirjastotiloista on pyritty luomaan entistä enemmän yhteisöllisiä ja kaikille avoimia tiloja, joiden vahvuutena nähdään maksuttomuus ja ei-kaupallisuus. Lisäksi pyritään tarjoamaan muille yhteisöille kuten erilaiset yhdistykset, järjestöt ja seurakunnat kokoontumistiloja. Laatusuosituksen tavoitteet tilan ja sen käytön suhteen ovat tiivistetysti seuraavat: Kirjastotila on kaikille avoin, helposti saavutettava ja demokratiaa edistävä paikka. Se tarjoaa kuntalaisille sekä kulttuurisen että sosiaalisen tilan, joka tukee ja myös rakentaa yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa sekä oman alueen hyvinvointia. (Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010, 52–53.)

Miten nuoret on huomioitu yleisten kirjastojen laatusuosituksessa? Laatusuosituksessa todetaan lyhyesti, että hyvässä kirjastossa ja laadukkaita kirjastopalveluja

tuottavassa kunnassa pyritään huomioimaan myös nuoret. Laatusuosituksessa tuodaan esiin erityisesti nuorille suunnatut asiakaskyselyt. Toinen tavoite on se, että nuorten kirjastopalveluja on kehitetty yhteistyössä nuorten itsensä ja nuorisotoimen kanssa. Lisäksi nuorten erityistarpeita olisi otettava huomioon tilojen suunnittelussa ja varustamisessa. (Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010, 41–42.)

4.3 Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015

Viimeisin varsinainen kirjastopoliittinen linjaus on vuodelta 2009, *Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015*. Ohjelmassa määritellään päämäärät Suomen yleisille kirjastoille ja valtion rahoitukselle. Ohjelman yleisenä tavoitteena on: ”varmistaa kansalaisten tiedon ja kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus myös verkottuneessa tieto-, kansalais- ja oppimisyhteiskunnassa” (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 6).

Yleisenä yhteiskunnallisena tavoitteena on muun muassa tai kuten siinä sananmukaisesti todetaan, että ”kehittyneet ja asukkaiden tarpeita vastaavat kirjasto- ja tietopalvelut vähentävät digitaalista kuilua ja tiedollista syrjäytymistä asukkaiden keskuudessa” (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 7). Lisäksi mainitaan fyysiseen kirjastotilaan kohdistuva asia eli ”muuntautuva kirjastotila” (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 7).

Nuoret kirjaston käyttäjinä huomioidaan lyhyesti, osiossa *Kohti uutta palvelu- ja kohtaamiskulttuuria*. Siinä mainitaan, että kirjasto ja kirjastopalvelut ovat onnistuneita, jos se pystyy tavoittamaan nuoret ja vastaamaan heidän muuttuviin tarpeisiin. Lisäksi todetaan, että yhteistyössä nuorten kanssa voitaisiin löytää uusia tapoja kehittää heille kohdentuvia palveluita. (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 14.)

Julkaisussa nostetaan esille myös nuorten tiedonhallintataidot ja oppiminen. Nuorille kirjaston toivottaisiin olevan ei-muodollinen oppimistila ja kohtaamispaikka sekä omatoimisen tiedon etsimisen mahdollistava tila, jossa kirjaston työntekijät ohjaavat nuoria esimerkiksi tiedonhallintataitoihin. (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 26.)

Kirjastotilaan kohdistuu myös toiveita ja tavoitteita. Kirjastotila on kohtaamis- ja tapahtumapaikka, jossa voidaan myös vapaasti oleskella. Se torjuu yksinäisyyttä ja tukee yhteisöllisyyttä. Ohjelman lopussa tuodaan esiin myös käsite kolmas tila. Käsitteellä kolmas tila tarkoitetaan paikkaa kodin ja koulun tai työpaikan rinnalla. Parhaimmillaan kirjastotila toimisi siten kuntalaisten yhteisenä olohuone ja kansalaistorina. (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 14–15, 30.)

Vuoden 2015 kirjastopoliittisessa ohjelmassa painottuu tiedon ja tietoyhteiskunnan näkökulma. Se onkin ymmärrettävää julkaisun ajankohtaan nähden. Ohjelma on julkaistu vuonna 2009, jolloin painopiste oli erityisesti tietoyhteiskunta ja siihen liittyvien tekijöiden korostaminen. Kuntalaisten yhdenvertaisuutta tiedon saatavuuteen ja saavutettavuuteen pidettiin tärkeinä.

4.4 IFLA:n suositukset nuortenkirjastotyöhön

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) on kansainvälinen kirjastoalan järjestö. Järjestön toiminta tapahtuu pääosin työryhmissä, jotka keskittyvät kirjastoalan ammatillisiin kysymyksiin. Järjestö julkaisee muun muassa erilaisia suosituksia (guidelines), jotka antavat kirjastoille suuntaviivoja ja ohjeita kirjastotyön, toiminnan ja palvelujen toteuttamiseen erilaisille kohderyhmille kuten myös lasten ja nuorten parissa tehtävään kirjastotyöhön (IFLA 16.10.2018.)

IFLA:n vuonna 2018 päivitetystä julkaisusta *IFLA Guidelines for Library Services to Children aged 0–18* suositellaan erityisesti kirjaston työntekijöitä yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa, kun kirjastoissa lähdetään toteuttamaan nuortenkirjastotyötä. Heidän suosituksensa perustuu tutkimukselliseen tietoon. Tutkimuksissa on todettu yhteistyön olevan luontevaa ja hedelmällistä useidenkin eri toimijoiden kanssa, ei ainoastaan nuorisosalalla toimivien ammattilaisten kanssa. Nuorisotyön ohella julkaisussa mainitaan muun muassa terveyden- ja sosiaalialan toimijat sekä muut kulttuurin toimialalla olevat ryhmät ja vapaaehtoiset. Erilaiset toimijat yhdessä ja yhteistyössä kiinnittävät nuoret ympäröivään yhteisöön. Eri yhteistyötahojen myötä voidaan myös paremmin hyödyntää käytettävissä olevia resursseja. (Rankin 2018, 9–10.)

Eri toimijoiden yhteistyön kautta voidaan erityisesti tavoittaa uusia kirjaston käyttäjiä nuorten keskuudesta. Tämän ohella voidaan myös toteuttaa uusia kirjastopalveluja ja laajentaa niitä vastaamaan paremmin niin lasten, nuorten kuin perheidenkin tarpeita. Uusien kirjastopalvelujen kehittäminen edellyttää ehdottomasti myös sitä, että kirjastoissa kuunnellaan ja huomioidaan käyttäjien (asiakkaiden) tarpeet ja palvelut suunnitellaan heidän tarpeidensa pohjalta. Nuorten tavoittamiseksi julkaisussa mainitaan sosiaalisen median käyttö yhtenä merkittävänä kanavana. (Rankin 2018, 9–10, 12, 16.)

Tässäkin julkaisussa korostetaan kirjastotilan suunnittelua nuorten tarpeisiin ja viihtyisyyttä (sohvat ja säkkituolit tms.) sekä heidän mukaan ottamista tilan suunnitteluun. Kirjastotilan olisi oltava turvallinen paikka nuorille muiden nuorten tapaamiseen ja vuorovaikutukseen. Kirjastoissa olisi hyvä olla myös erilaisia tiloja monipuoliseen toimintaan, jotka mahdollistaisivat esimerkiksi aineiston selailun ja opiskelun sekä erilaisten tapahtumien järjestämisen. (Rankin 2018, 13–15.)

5 VUODEN 2017 PERUSPALVELUJEN ARVIOINTI JA KIRJASTOPALVELUT

Vuoden 2017 kirjastopalveluissa arvioinnin kohteena olivat kirjastopalvelujen resurssit, aineistot sekä tapahtumat lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä. Seinäjoen kaupunginkirjasto/Nurmon kirjasto kuuluvat hallinnollisesti Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston (AVI) alaisuuteen. Peruspalvelujen arvioinnista on otettu joitakin huomioita tähän yhteyteen, vaikka asiaa lähestytään nimenomaan lasten lukutaidon ja lukemisen edistämisen näkökulmasta, se sopinee osittain myös nuorten parissa tehtävään kirjastotyöhön. Lisäksi lähitulevaisuuden näkymät -osion pohdinta kattaa yleisesti kirjastoissa, niin nuorten kuin muidenkin kirjaston käyttäjien parissa tehtävää työtä ja toimintaa. (Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä, [viitattu 24.9.2018].)

Peruspalvelujen arvioinnissa on erityisesti kiinnitetty huomiota siihen, miten lapsia kuullaan (osallistetaan) kirjastopalvelujen järjestämisessä. Arvioinnissa todetaan, että Länsi- ja Sisä-Suomen kirjastoissa on otettu käyttöön erilaisia tapoja asiakaspalvelujen kehittämiseksi. Kirjastoilla on kuitenkin runsaasti kehitettävää lapsien ja myös heidän vanhempien kuulemisessa ja kirjaston oman toiminnan arvioinnissa. Kehittämisen kohteena mainitaan erityisesti asiakkaiden osallistamisen kautta saadun tiedon vieminen varsinaiseen päätöksentekoon ja lopulta käytännön kirjastotyöhön. Kirjastot myös itse ilmoittivat, ettei asiakkailta saaduilla tiedoilla ole tois- taiseksi ollut kovin paljon vaikutusta palvelujen järjestämiseen ja toteuttamiseen. (Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä, [viitattu 24.9.2018].)

Sen sijaan asiakaspalvelutilanteiden havainnot ovat vaikuttaneet palvelujen kehittämiseen huomattavasti enemmän. Osallistamisen menetelmistä käytetyin olikin havainnointi (59–76 %). Peruspalvelujen arvioinnissa todetaankin, että lapsia ja perheitä ei kuulla ja osallisteta suoraan. Kirjastot mainitsivat muina keinoina esimerkiksi lasten parissa työskentelevien yhteiset kokoukset, varhaiskasvatuksen ja koulutoimen kanssa käydyt keskustelut. (Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä, [viitattu 24.9.2018].)

Kirjastotilojen puutteet monipuolisen lasten kirjastopalvelujen kannalta on havaittu kunnissa ja asiaa onkin pyritty korjaamaan. Kirjastoista 66 prosenttia ilmoitti, että tiloja on kohennettu viimeisten viiden vuoden aikana. Ongelmana on se, että kirjastotilat on suunniteltu enemmän aineistojen säilyttämiseen kuin ihmisten olohuoneiksi. Pienillä muutoksilla kirjastotiloja ei juurikaan saada muutettua monikäyttöisemmiksi. (Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä, [viitattu 24.9.2018].)

Osallistaminen ei kuitenkaan saisi olla ainoastaan itseisarvo. Kirjastoilla täytyisi olla selkeä kehittämistarve ja osallistamismenetelmän tulisi soveltua tiedonhankintaan ja erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen etsintään. Osallistamisen avulla saadun tiedon pitäisi myös olla vaikuttavaa. Joitakin osallistamisen menetelmiä on siis käytetty kirjastoissa, mutta saatua tietoa ei ole käytetty hyväksi. (Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä, [viitattu 24.9.2018].)

Peruspalvelujen arvioinnissa on mainittu mielenkiintoinen käsite höntsäharrastaminen. Höntsäharrastamisella tai höntsä käsitteenä tarkoittaa sitä, että harrastuksen ei tarvitse aina olla hyödyllistä, tavoitteellista ja kilpailullista. Se voi olla myös hauskaa ja mielihyvää tuottavaa, jolloin lapset ja nuoret saavat harrastaa omien tarpeidensa ja kykyjensä mukaan. (Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä, [viitattu 24.9.2018].)

6 TULEVAISUUDEN SUUNTA JA NÄKYMÄT

Kuntien palvelurakenteen muutoksissa sekä kirjastot että nuorisotilat ovat tarkastelun kohteena. Lähikirjastoja uhkaa lopettaminen ja vanhoja nuorisotiloja ei välttämättä remontoida tai tilalle rakenneta uusia. Tässä on molempien toimijoiden tilaisuus hyödyntää vähenevät resurssit ja turvata palvelut myös nuorille. Kirjastojen näkökulmasta tämä tarkoittaa myös sitä, että palvelut ja toiminta olisi osattava muotoilla nuorille kiinnostaviksi. Nuorisotyön näkökulmasta tämä vastaavasti tarkoittaa sitä, että nuorisotyötä voi tehdä muuallakin kuin nuorisotiloissa. Tämä edellyttää kohderyhmän saavutettavuutta. Kaikki nuoret eivät löydy nuorisotilojen kautta, ja kaikilla paikkakunnilla ja asuinalueilla ei ole nuorille kohdennettuja omia tiloja tai nämä tilat eivät ole nuorten suosiossa. (Purhonen 2015, 101.)

Tulevista haasteista selviytyäkseen kirjastojen on hakeuduttava vielä nykyistä vahvempaan yhteistyöhön. Peruspalvelujen arvioinnissa vuodelta 2017 todetaan, että eri toimijoiden yhteistyö on luontevaa tulevaisuuden kunnassa, jossa sivistyspalvelujen merkitys todennäköisesti korostuneeksi, kun sosiaali- ja terveysterveystoimet ovat siirtyneet maakuntien vastuulle. Tällöin opetus- ja kulttuuripalvelujen kokonaisuudesta tulee kunnan suurin ja merkittävin toimiala. Erityisenä haasteena arvioinnissa nähdään ennaltaehkäisevän työn, hyvinvoinnin edistämisen ja eri palveluiden liittäminen toisiinsa. (Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä, [viitattu 24.9.2018].)

Tulevaisuuden kunnassa kirjastojen palvelut syntyvät myös nykyistä useammin useiden toimijoiden verkoston tuloksena ja yhteisen näkemyksen sekä yhteisten tavoitteiden pohjalta. Eri ammattiryhmien osaamista käytetään ja parhaimmillaan ne täydentävät toisiaan, jolloin lähtökohtana on moniammatillinen lähestymistapa. Moniammatillisuuden ohella kirjastopalvelujen lähtökohta on, että kirjaston käyttäjien tarpeet huomioidaan, ja palveluille etsitään toimivia malleja ja ratkaisuja kirjaston, varhaiskasvatuksen ja koulutoimen yhteisen kokeilemisen ja toiminnan avulla. (Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä, [viitattu 24.9.2018].)

Tämä vaatii kuitenkin kirjastoilta entistä aktiivisempaa otetta ja vahvempaa kumppanuutta. Hyvä ja toimiva yhteistyö vahvistaa osaamista ja varmistaa resurssien, asiantuntemuksen ja muiden voimavarojen tehokkaamman käytön. Yhteisen ta-

voitteen eteen kirjasto, varhaiskasvatus ja perusopetus sekä myös nuorisotoimi voivat tuottaa toisilleen lisäarvoa unohtamatta kirjaston käyttäjiä. Kirjaston käyttäjät ja kuntalaiset voivat olla myös yhteistyökumppaneita, eivät pelkästään tuotettujen palvelujen kohteita ja käyttäjiä. Erilaiset yhteistyön muodot voivat vahvistuessaan johtaa myös niin sanottuun tilakumppanuuteen. Peruspalvelujen arvioinnissa mainitaan, että hyviä kokemuksia on jo olemassa uusista neuvola-, päiväkot-, koulu- ja kirjastokonsepteista. Monikäyttöisiä tilaratkaisuja etsimällä kunnissa voidaan edistää myös kunnan asukkaille sujuvia palveluja. (Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä, [viitattu 24.9.2018].)

6.1 Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii ohjaamaan kulttuuripolitiikkaa ja sen tavoitteita. Kulttuuripolitiikan yksi keskeisistä toiminta-alueista ovat myös yleiset kirjastot. Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 -ohjelma on viimeinen julkaistu kirjastopolitiittinen ohjelma. Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025 on viimeinen valtakunnallisesti julkaistu strategia liittyen myös yleisiin kirjastoihin ja se on julkaistu vuonna 2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategiassa todetaan muun muassa, että yleisesti ottaen kulttuuripalvelujen tasa-arvoinen saatavuus on heikentynyt kuntien välisten erojen kasvettua. Sen sijaan kirjastopalveluja on saatavilla hyvin, ja ne ovat maksuttomia. (Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025 2017, 20.)

Strategiassa on pohdittu toimintaympäristöä ja siihen liittyviä mahdollisia muutoksia. Toimintaympäristön muutokset kohdistuvat muun muassa väestörakenteseen. Yleisesti ottaen väestö ikääntyy sekä lasten ja nuorten osuus väestöstä vähenee Suomessa. Toisaalta voidaan olettaa, että väestö myös muuttuu entistä monimuotoisemmaksi esimerkiksi arvot ja elämäntavat moninaistuvat. Sekä yksilöllisyyttä että yhteisöllisyyttä korostavat elämäntyyliä toteutuvat rinnakkain. Yhteisöllisyyteen pyritään erilaisissa pienyhteisöissä. Väestöryhmien erilaistumisen ohella lisääntyy myös taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus. (Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025 2017, 25–26.)

Lisäksi väestö keskittyy suurimpiin kasvukeskuksiin ja maan eri alueiden mahdollisuudet kehittyä poikkeavat toisistaan. Maaseutualueilla tai syrjäseuduilla elinolosuhteet voivat vaikeutua ja kaupungeissa puolestaan uhkana on eri asuinalueiden tai kaupunginosien nykyistä voimakkaampi eriytyminen ja eriarvoistuminen. Tasa-arvoisten kulttuuripalvelujen kuten kirjastopalvelujen saatavuuden turvaaminen on tärkeää. Lasten ja nuorten kulttuuriharrastuneisuus tulee entistä tärkeämmäksi ja merkittävämmäksi, koska se kehittää luovuutta, mutta samalla se tukee myös lasten ja nuorten hyvinvointia. Tämä tarkoittaa muun muassa niin sanottua matalan kynnyksen toimintaa, jota voidaan toteuttaa koulujen ja varhaiskasvatuksen tiloissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025 2017, 26–27.) Tähän voinee todeta, että myös kuntien yleiset kirjastot ja kirjastotilat soveltuvat erinomaisesti tähän toiminta-ajatuksen.

Strategian mukaan myös digitalisaation kehittyminen jatkuu voimakkaana ja erilaiset digitaaliset palvelut voivat olla tärkeä keino turvattaessa alueellisia kulttuuripalveluja sekä ihmisten osallisuutta ja osallistumista, mutta ne eivät kuitenkaan täysin voi korvata kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta. Kirjastot voivat omalta osaltaan ennaltaehkäistä eriarvoistumisen syventymistä kansalaisten välillä, kuten nuorten digitaalisessa osallisuudessa. Erityisesti yleiset kirjastot ja lähikirjastot voivat monipuolisilla ja uusilla toimintamuodoilla edistää nuorten osallisuutta sekä tukea paikallisten yhteisöjen ja asuinalueiden yhteisiä tavoitteita. Onnistuneella kulttuuripolitiikalla voidaan mahdollistaa ja toteuttaa osallisuuden ja osallistumisen kokemuksia. (Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025 2017, 28, 34.)

Kulttuuripolitiikan strategiassa tuodaan esiin myös yhteistyön tärkeys. Mahdollisuudet osallisuuden ja osallistumisen kulttuuriin sekä lasten ja nuorten harrastamiseen voidaan turvata nimenomaan yhteistyössä liikunta-, nuoriso- ja koulutuspolitiikan hallinnonalojen kanssa sekä muun julkisen hallinnon tai kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025 2017, 42.)

Yleisten kirjastojen osalta strategiassa mainitaan, että yleisiä kirjastoja kehitetään kirjastolain tavoitteiden mukaisesti. Tämä tarkoittaa muun muassa seuraavia asioita: kirjastojen maksuttomuus ja lähipalveluluonne säilytetään, kirjastoja kehitetään

avoimena, harrastamisen ja kansalaistoiminnan tarpeita tukevin tiloina sekä digitaalista tasa-arvoa toteuttavina toimijoina. (Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025 2017, 42.)

6.2 Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020

Yleisten kirjastojen neuvosto (YKN) on alueelliseen edustukseen perustuva neuvosto. Se koordinoi yleisten kirjastojen valtakunnallista yhteistyötä sekä edustaa yleisiä kirjastoja kirjastoverkon toimintaan ja kehittämiseen liittyvissä asioissa. Yleisten kirjastojen neuvosto julkaisee yleisille kirjastoille tarkoitetun strategian tietyin väliajoin ja antaa myös ideoita kirjastojen omien strategioiden laadintaan. Viimeisin päivitetty strategia on vuosille 2016–2020. Neuvoston mukaan yleiset kirjastot tarvitsevat yhteisiä linjauksia, jotka auttavat ja ohjaavat kirjastojen kehittämistä siten, että kansalaiset olisivat yhdenvertaisessa asemassa kirjastopalvelujen käyttäjinä. Yleinen kirjasto ja siten myös lähikirjastot ovat parhaimmillaan omassa kunnassaan aktiivinen palvelujen tarjoaja ja yhteistyön tekijä. (Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020, 2–3, 6.)

Yleisten kirjastojen neuvosto on määritellyt seuraavat arvot kirjastotoiminnan lähtökohdaksi: tasavertaisuus, vastuullisuus, yhteisöllisyys, rohkeus ja sananvapaus. Nämä kaikki edellä mainitut arvot ovat tärkeitä, mutta tähän on otettu ne arvot, jotka liittyvät erityisesti tähän opinnäytetyöhön. Nämä arvovalinnat ovat vastuullisuus, yhteisöllisyys ja rohkeus. Arvoja tarkastellaan kolmesta näkökulmasta: painotus, tavoite ja niihin liittyvät toimenpiteet eli käytännön toiminta kirjastotyössä, kirjaston arjessa. (Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020, 9.)

Arvo vastuullisuus painottaa muun muassa sitä, että yleistä kirjastoa johdetaan osana kuntaorganisaatiota. Tavoite on, että myös kirjasto toimii tehokkaasti ja taloudellisesti täydentäen kunnan muuta toimintaa ja palveluja. Käytännön kirjastotyössä tämä merkitsee esimerkiksi sitä, että kirjasto pyrkii aktiivisesti yhteistyöhön eri hallinnon alojen ja toimijoiden kanssa. (Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020, 11.)

Arvo yhteisöllisyys painottaa tapahtumayhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa. Tavoitteena on, että kirjasto menee sinne, missä tapahtuu ja erilaisia tapahtumia järjestetään. Käytännössä tätä voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että viedään kirjaston palveluja tapahtumiin tai toteutetaan kirjaston palveluja osana muita palveluja. Painotukset, vuorovaikutteiset toimintatavat ja yhteistyöhön suuntautuminen, ovat yhteisöllisyyden näkökulman huomioimista. Nämä painotukset tavoittelevat tilannetta, jossa kuntalaiset voivat osallistua oman lähikirjastonsa palvelujen suunnitteluun. Kirjaston käytännön työssä tämä merkitsee sitä, että kuntalaiset otetaan mukaan palvelujen suunnitteluun jo alkuvaiheessa. (Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020, 14–15.)

Yhteisöllisyyden arvon painottaminen koetaan tärkeäksi myös kirjastotilan käytön osalta. Linjauksessa nostetaan esiin kirjastotilan sallimista muiden toimijoiden ja kuntalaisten yhteisölliseen käyttöön. Tavoite on, että kirjaston tilat avataan monipuoliseen käyttöön tarjoamalla kirjaston tiloja niin tapahtuma- kuin neuvontakäyttöön. Näitä muita toimijoita voivat olla muut julkisen palvelun tuottajat, kansalaisjärjestöt tai kulttuurituottajat. (Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020, 15.)

Arvo rohkeus korostaa eri osaajien yhteistyön tukemista ja uuden toimintatavan omaksumista. Tässä otetaan kantaa myös kirjaston toimintaympäristön muutoksiin ja niiden seuraamiseen. Käytännön tasolla tämä merkitsee muun muassa moniammatillisuuteen pyrkimistä kirjastotyössä ja muiden alojen ammatillisen osaamisen hyödyntämistä, kun kehitetään kirjaston toimintaa ja palveluja. Mielenkiintoisia painotuksia ja nostoja ovat kokeileva kehitystyö ja uskallus epäonnistua. Tämän taustalla on ajatus, että kirjasto voi myös kyseenalaistaa omaa toimintaansa. Toimenpidetasolla reagoidaan kansalaisten tiedontarpeisiin ja käyttötottumuksiin sekä haetaan kehityssuuntia myös muualta kuin kirjastoalalta. Näiden ohella etsitään kehitysideoita aktiivisesti myös omalta henkilökunnalta, mutta ennen kaikkea kirjaston asiakkailta. (Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020, 16–17.)

Rohkeus arvovalintana sisältää myös ajatuksen asiakkaan oikeuksien puolustamisesta ja yhteiskunnallisen epätasa-arvoisuuden vähentämisestä. Yleinen kirjasto omalta osaltaan pyrkii puolustamaan kuntalaisten hyvää elämää. Käytännön toimenpiteinä tämä tarkoittaa sitä, että kerrotaan aktiivisesti palveluista sekä hyödynnetään kirjastopalvelujen suunnittelussa tutkimuksia ja selvityksiä, jotka kerto-

vat elämänlaadun ja ympäristön muutoksista unohtamatta vaikutusten arviointia. (Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020, 17.)

6.3 Seinäjoen kaupungin linjauksia tulevaisuudelle

Vuoden 2018 talousarviossa ja taloussuunnitelmassa ajanjaksolle 2019–2021 Seinäjoen kaupunginkirjaston toiminta-ajatus on muotoiltu seuraavasti: ”Seinäjoen kaupunginkirjasto tuottaa sekä laadukkaasti että kattavasti kirjastolain määrittelemät yleisen kirjaston palvelut kehittäen toimintaansa aktiivisesti ja asiakaslähtöisesti” (Talousarvio 2018 2017, 73). Määrätavoitteissa huomioidaan myös nuoret. Nuorten kirjallisuutta, sekä lasten että nuorten uusia kirjoja, pyritään hankkimaan vähintään yksi kappale alle 15-vuotiasta asukasta kohden. Laatutavoitteiden osalta voidaan poimia seuraava maininta: kirjastopalvelujen tuottaminen ja kehittäminen yhteistyössä niin asiakkaiden kuin muiden yhteistyötahojen kanssa. (Talousarvio 2018 2017, 74.)

Seinäjoen kaupunki on laatinut viimeisen kaupunkistrategiansa vuosille 2018–2025. Tässä kohtuullisen tuoreessa strategiassa kaupunki on määritellyt oman visionsa seuraavasti: ”Seinäjoki on tekemisen ja onnistumisen kaupunki” (Seinäjoen kaupunkistrategia 2018–2025, 2). Vision yhteydessä todetaan muun muassa osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen liittyen, että Seinäjoki on kasvava kaupunki, jossa on aktiivisia asukkaita ja yhteisöjä.

6.3.1 Seinäjoen kaupunkistrategia 2018–2025

Kaupungin strategiset valinnat ja kehittämisen painopisteet ovat kohdistuneet asioihin kuten yrittäjyys, kaupunkiympäristö, palvelut, elämäni Seinäjoki ja hyvän johtamisen Seinäjoki. Edellä mainituista strategisista valinnoista kaupunkiympäristö, palvelut ja elämäni Seinäjoki nostavat esiin aktiivisen kuntalaisen ja yhteisöllisyyden sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin huomioimista kaupungin kehittämisessä. (Seinäjoen kaupunkistrategia 2018–2025, 3, 5, 7, 9, 10.)

Strategiassa mainitaan mielenkiintoinen asia erityisesti Nurmon vanhan keskustan ja Nurmon kirjaston näkökulmasta. Siinä todetaan, että Nurmon keskustaa pyritään kehittämään ”väestömäärältään kasvavana alueena ja osaksi laajenevaa Seinäjoen kaupunkirakennetta” (Seinäjoen kaupunkistrategia 2018–2025, 6). Lisäksi Seinäjoen kaupungin eri asuinalueita kannustetaan yhteisöllisyyteen ja aktiiviseen kuntalaisuuteen. (Seinäjoen kaupunkistrategia 2018–2025, 6.)

Painopistealue elämäni Seinäjoki nostaa esiin myös samanlaisia tekijöitä korostavien aktiivisia ja osallistuvia asukkaita. Näiden edellä mainittujen tekijöiden ohella tuodaan esiin yhteisen tilan ja paikan merkitys. Ohjelmassa puhutaan monitoimitaloista, joihin keskitettäisiin erilaisia palveluja ja mahdollisuus harrastustoimintaan. Voisiko esimerkiksi Nurmon kirjasto toimia tällaisena tilana? Yhteinen kaupunki -osiossa todetaan vielä, että Seinäjoelle luodaan osallisuus- ja vuorovaikutusmalli. Malli ohjaisi osallisuuden rakentamista ja sen valmistelu tehdään yhdessä kaupungin asukkaiden ja yhteisöjen kanssa. (Seinäjoen kaupunkistrategia 2018–2025, 9.)

Palvelujen osalta pyritään kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Kaupunki pyrkii varmistamaan hyvinvointi- ja kulttuuripalveluiden saatavuuden kaikille kaupunkilaisille. Lasten, nuorten ja perheiden tueksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi kaupunki antaa harrastustakuun kaikille lapsille. Palveluiden tuottamisessa tavoitellaan moniammatillista yhteistyötä. Kaupungin eri toimijat kuten varhaiskasvatus-, opetus-, nuoriso-, kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntapalvelut huolehtivat yhteistyössä siitä, että kaikille lapsille tarjotaan mahdollisuus mielekkääseen harrastukseen. Kirjaston palveluihin kohdistetulla ”toimenpidelistalla” on Kaikki lukemaan -ohjelman toteuttaminen. (Seinäjoen kaupunkistrategia 2018–2025, 7.)

6.3.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2016–2020

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tarkoitus on ohjata konkreettisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin liittyvää työtä. Se on luonteeltaan lakisääteinen, joten se on yksi Seinäjoen kaupungin suunnitelmallista terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ohjeistava työväline. Suunnitelman tavoitteena on antaa erityisesti käytännön työtä ohjaavia apuvälineitä, jossa linjataan yhteistyötä ja palveluja.

Tavoitteena on myös monialainen (moniammatillinen) hallinnollinen yhteistyö. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2016–2020, 3, 36.)

Kirjaston rooli liittyy erityisesti ennaltaehkäiseviin hyvinvointipalveluihin. Tämä tarkoittaa sitä, että kirjastopalvelut tukevat lasten ja nuorten hyvinvointia tarjoamalla maksuttomia kirjastopalveluja. Näitä voivat olla esimerkiksi kirjailijavierailut, elokuvaillat, teemataapahtumat ja työpajat. Lisäksi nuoria rohkaistaan tekemään ehdotuksia nuorten palvelujen kehittämiseksi. Suunnitelmassa tuodaan esiin myös yhteistyö nuorisotoimen kanssa, jossa kirjasto ja nuorisotoimi voisivat yhdessä tehdä erilaisia hankkeita ja järjestää teemataapahtumia nuorille. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2016–2020, 20.)

Edellä mainitun hyvinvointisuunnitelmatyön pohjalta on kehittämiskohteiksi valittu muun muassa sosiaalisen median käyttö nuorten tavoittamiseksi ja yhteisöllisen vapaa-ajantoiminnan kehittäminen. Nuorten tavoittamiseksi käytetään sosiaalista mediaa muun muassa Instagram-palvelua. Vapaa-ajan toiminnassa pyritään siihen, että ne ovat maksuttomia ja luonteeltaan ei-kilpailullista tekemistä ja toimintaa. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2016–2020, 27.)

6.4 Seinäjoen kaupunginkirjaston toimenpideohjelma 2017–2022

Seinäjoen kaupunginkirjastossa on laadittu uusi toimenpideohjelma nimeltään *Että reiluus toteutuisi kaikille*. Toimenpideohjelma koskee vuosien 2017–2022 toimintaa ja ohjelmakauden erityisryhmäksi on otettu muun muassa nuoret. Toimenpideohjelmassa mainitaan myös konkreettisia toimia, miten erityisryhmät pyritään huomiomaan kirjastotyössä. Näitä ovat esimerkiksi asiakasryhmille kohdennetut kyselyt, säännöllinen ja ohjattu toiminta nuorille. Lisäksi pyritään riittävään resursointiin, siten, että nuorten tarpeisiin olisi käytettävissä sekä henkilöstö- että muita resursseja. *Kirjasto 2022* -visioissa huomioidaan myös nuoret. (Seinäjoen kaupunginkirjaston toimenpideohjelma 2017–2022 2017, 9–10.)

7 KIRJASTOT JA NUORET

Kirjastoissa tehtävästä nuortenkirjastotyöstä on tehty vähän tutkimusta Suomessa. Nuortenkirjastotyöstä on julkaistu artikkelikokoelma vuonna 2007. Julkaisu on nimeltään *Nuortenkirjastotyön käsikirja*. Teoksen artikkeleissa käsitellään melko paljon kirjaston fyysistä tilaa liittyen nuortenosastoihin kirjastoissa ja tietokoneisiin sekä peleihin ja pelaamiseen liittyviä asioita. Erityisesti tietokoneita ja niiden käyttöä koskevat pohdinnat kirjastoissa ovat muuttuneet paljon, lähinnä teknologian ja laitteiden kehittymisen myötä. Nykyisin nuorilla on käytössään omat älypuhelimet. Lisäksi pelit ja pelaaminen ovat saaneet myös myönteisiä ulottuvuuksia oppimisen näkökulmasta, joten niitä ei nähdä enää yksinomaan kielteisessä valossa. Kirjan anti onkin nuoret kirjaston asiakkaina ja heidän kohtaaminen kirjastotyössä.

Kirjastot ovat pyrkineet tavoittamaan nuoria takaisin kirjaston aktiivisiksi käyttäjinä panostamalla toiminnallisuuteen ja toteuttamalla erilaisia kerhoja, työpajoja ja tapahtumia. Suomessa nuortenkirjastotyössä edelläkävijöitä ovat Espoon Sellon kirjasto ja Entressen kirjasto. Pointti on Sellon kirjaston nuorten oma tila. Entressen kirjasto sijaitsee kauppakeskuksessa. Laura Hokkasen (2012, 160) mukaan kirjat ovat jopa sivuosassa sen sijaan tilat ja erilaiset tapahtumat ovat pääosassa.

Kirjastoalan toimijat ovat hakeneet oppia myös Tukholmasta. Tutustumiskohteina ovat olleet muun muassa nuorille suunnattu PUNKTmedis ja varhaisnuorille tarkoitettu kirjastotila TioTretton. TioTretton on 10–13-vuotiaille tarkoitettu tila, joka sijaitsee Kulturhusetissa. Se on osa Tukholman kaupunginkirjastoa, mutta se on varhaisnuorten oma paikka, jossa yhdistyvät kirjat, harrastukset ja mahdollisuus vapaaseen oleskeluun. Näissä vierailukohteissa korostui toiminta ja tekeminen, perinteisiin kirjastotoimintoihin oli yhdistetty taidetta ja kulttuuria sekä nuorisotalomaisia piirteitä. (Miettinen 27.3.2012.)

Tutustumiskohteiden myötä on todettu, että nuorille tarvitaan myös suomalaisissa kirjastoissa oma tila, jossa ei tarvitse olla samanlainen hillitty äänimaailma kuin perinteisessä kirjastossa. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen ovat tulevaisuudessa kirjaston tärkeimpiä painopisteitä. Lisäksi lapset ja nuoret pyritään ottamaan mukaan palvelujen suunnitteluun. Moniammattillisuus koetaan myös tärkeäksi, kun

uutta toimintaa ja uusia palveluja kehitetään. Tulevaisuudessa kirjaston henkilökuntaan tarvitaan myös monien eri alojen osaajia. (Miettinen 27.3.2012.)

Nuorten Palvelu ry on julkaissut oppaan nimeltään *Nuoret kirjastossa – Työntekijän opas*. Opas auttaa kirjaston työntekijöitä toimimaan nuorten kanssa, ja siihen on koottu muun muassa vinkkejä kohtaamisiin ja haastaviin tilanteisiin. Oppaaseen on listattu yleisempiä arkisiin asiointeihin liittyviä haastavia tilanteita kuten meluaminen, asiaton kielenkäyttö, tahallinen sotkeminen ja ilkivalta, ”liian pitkä hengailu” kirjastotilassa sekä evästäminen ja energiajuomat kirjastossa. Opas antaa joitain vinkkejä siihen kuinka tällaisia tilanteita voisi ratkaista. Ohjeistuksessa korostetaan kuitenkin sitä, että jokainen kohtaaminen nuorten välillä on erilainen ja haasteellisissa tilanteissa täytyy edetä aina tilanteen mukaan. Yhteisten pelisääntöjen tekeminen on yksi toimintavoista, jolla kirjasto voi rakentaa kestävästi vuorovaikutussuhteen nuorten kanssa toimimiselle. Nuoret sitoutuvat myös usein helpommin yhteisiin pelisääntöihin, jos he ovat olleet itse niitä laatimassa. (Nuoret kirjastossa 2016, 7.)

Oppaassa tuodaan esille, että kirjastot ovat nuorisotilojen ohella yksi tärkeimpiä lähipalveluja nuorille, joten on tärkeää millaisen asiakaspalvelukokemuksen nuori saa kirjastossa. Nuorten mielikuvat kirjastosta ovat pääosin myönteisiä. Kirjastoa pidetään hyödyllisenä, tosin toisinaan tylsänä paikkana. Kirjastosta haetaan kuitenkin usein rauhallista tilaa. Lisäksi kirjaston ehdottomana myönteisenä asiana on se, että tila on vapaa ja ilmainen. Sitä ei myöskään valtaa mikään tietty nuorten ryhmä kuten nuorisotilojen kohdalla saattaa olla eikä siellä oleminen leimaa nuorta negatiivisesti. Myös hengailun mahdollisuus on nuorille tärkeää, kun ajatellaan kirjastotilaa. Kirjastossa on hyväksyttävää vain olla, toisin kuin esimerkiksi kaupakeskuksissa, joiden olemassaolo perustuu kuluttamiseen. (Nuoret kirjastossa 2016, 26–27.)

The American Library Association (ALA) on Yhdysvalloissa toimiva kirjastoja edustava sekä myös kirjastojen koulutusta ja kehittämistä edistävä yhdistys. Yhdistys on verrattavissa Suomen kirjastoseuraan. Suomen kirjastoseurassa toimii erilaisia työryhmiä kuten nuortenkirjastotyöryhmä (Suomen kirjastoseura, [viitattu 20.10.2018]). ALA:n toiminta jakautuu myös erilaisiin jaostoihin. Yksi näistä jaostoista on Young Adult Library Services Association, YALSA. Jaosto keskittyy nuor-

tenkirjastotyöhön ja julkaisee paljon erilaista aineistoa muun muassa omilla verkkosivuillaan. (ALA American Library Association, [viitattu 11.1.2019].)

YALSA:n verkkosivuilta on tähän yhteyteen otettu julkaisu nimeltään *Teen Services Competencies for Library Staff*, ja sieltä on poimittu muutamia tämän opinnäytetyön näkökulmasta olennaisia huomioita. Tosin julkaisussa tuodaan esille hyvin paljon samanlaisia tekijöitä kuin IFLA:n aikaisemmin mainituissa suosituksissa. Lyhyesti sanottuna nuorten kirjastopalvelujen lähtökohta on nuorten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet sekä nuorten mahdollisuudet vaikuttaa palvelujen sisältöön, esimerkiksi kokoelmaan ja toteutettaviin kirjastopalveluihin keräämällä ja kysymällä näitä asioita nuorilta itseltään. Nuorten mahdollisuudet osallisuuteen ja vaikuttamiseen nostetaan myös esiin merkityksellisinä tekijöinä. (Teen Services Competencies for Library Staff 2017, 7, 10.)

Julkaisun useassa eri kohdassa mainitaan yhteistyön tärkeys muiden toimijoiden kanssa. Kirjastojen toiminen erilaisten paikallisten sidosryhmien kanssa auttaa tavoittamaan nuoret paremmin ja pääsemään vuorovaikutukseen nuorten kanssa, jotka eivät käytä kirjaston palveluja. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa auttaa myös hyödyntämään yhteisiä resursseja tehokkaammin ja kehittämään kirjastopalveluja nuorille soveltuviksi. (Teen Services Competencies for Library Staff 2017, 4–5, 7, 11–12, 17.)

7.1 Nuorisolaki

Tähän kirjastolain rinnalle on otettu lyhyesti myös uudistettu nuorisolaki. Nuorisolaki (L 21.12.2016/1285) on tullut voimaan 1.1.2017, siis samaan aikaan kuin kirjastolaki. Sekä kirjastolaki että nuorisolaki sisältävät samanlaisia tavoitteita, joten on luontevaa nostaa esiin näiden uudistettujen lakien yhteneväiset tavoitteet ja perustelut.

Nuorisolailla pyritään vahvistamaan nuorten osallisuutta, tukemaan nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä ja harrastamista sekä edistämään nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista toisin sanoen tukemaan

nuorten harrastamista ja toimintaa yhteiskunnassa. (L 21.12.2016/1285, 1 luku, 2 §, 1 mom; 2 mom; 3 mom; 4 mom.)

Hallituksen esityksessä nuorten osallisuus yhteiskunnassa nähdään tärkeänä. Lasten ja nuorten osallisuuden määritelmä kattaa niin poliittisia kuin sosiaalisia ulottuvuuksia. Osallisuuden molemmat ulottuvuudet edellyttävät sekä kiinnostusta että kykyä, mutta erityisesti myös kokemusta siitä, että nuori voi vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin sekä saada mahdollisuudet tehdä päätöksiä ja kantaa vastuuta. (HE 111/2016.)

Hallituksen esityksen yksityiskohtaiset perustelut korostavat myös sitä, että lain tavoitteiden saavuttamisessa esimerkiksi nuoren kasvun tukemisessa myös lähiyhteisöillä on suuri merkitys oman perheen ohella. Lisäksi nuorisolain tavoitteena on muun muassa aktiivinen kansalaisuus ja sosiaalinen vahvistaminen. Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan sitä, että nuorille suunnataan toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. (HE 111/2016.)

7.2 Nuoret ja vapaa-aika

Nuorille vapaa-aikaan liittyvät mielikuvat ovat usein myönteisiä. Se merkitsee vapautta, omaa aikaa, itse valittua tekemistä ja seuraa. Vapaa-aika nähdään irrottautumisena koulusta ja erilaisista pakoista, mutta toisinaan myös vapaa-ajasta voi tulla suorittamista ja tavoitteellista. (Aaltonen ym. 2011, 43–45.)

Ystävyys- ja kaverisuhteet ovat merkittävä osa nuoren elämää ja vapaa-aikaa. Nuorten puheissa tuodaan usein esille niin sanottu hengailu, joka on olennainen osa nuorten vapaa-aikaa. Hengailua luonnehtii yhdessäolon merkitys ja ennakoimattomuus, sillä tarkoitetaan usein oleskelua ja juttelua erilaisissa tiloissa ja paikoissa. Nuorten hengailu on sosiaalista, se ei ole niinkään erityistä tekemistä ja tavoitteellista toimintaa vaan yhdessä olemista, yhteisöllisyyttä. Yhdessäolo itsessään nähdään merkittävänä eikä sitä arvioida sosiaalisen pääoman näkökulmasta. Lasten ja nuorten ystävyysuhteet rakentavat kuitenkin sosiaalista pääomaa. (Aaltonen ym. 2011, 29, 43–45.)

Ystävien ohella harrastukset auttavat nuoria kiinnittymään yhteisöön ja toimimaan yhteisön jäsenenä. Kaikilla nuorilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta harrastamiseen. Sitä vaikeuttavat tai estävät monet seikat, kuten mieleisen tai sopivan harrastuksen puute, harrastuksen hinta ja syrjäseudulla asuminen. Harrastuksissa yhdistyvät sekä ystävyys- ja kaverisuhteiden vaaliminen että omien vahvuuksien löytäminen. Lisäksi harrastukset voivat ehkäistä syrjäytymistä, kun niissä yhdistyy yhteisöllinen toiminta. (Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen 2017, 9–11, 36.) Harrastustoiminta ja sen merkitys nuorille on huomioitu myös uudistuneissa kirjasto- ja nuorisolaeissa.

Aikaisemmin esiin tullut höntsäharrastus, joka on kaikille avointa, osaamisesta riippumatonta ja iloa tuottavaa tekemistä, suositellaan erityisesti ja sen käyttöä pitäisi laajemmin toteuttaa kaikessa lasten ja nuorten parissa toteutettavassa vapaa-ajan toiminnassa tai harrastustoiminnassa. Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen -julkaisun työryhmä sai myös nuorilta konkreettisen ehdotuksen, harrastusviikon. Vuosittain järjestettävällä harrastusviikolla nuoret voisivat kokeilla erilaisia harrastuksia taiteen ja kulttuurin sekä liikunnan aloilta. Harrastusviikko voitaisiin toteuttaa koulussa tai muussa tilassa siten, että kaikilla lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisuus osallistua siihen. (Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen 2017, 37–38.) Voisiko tämä tila olla esimerkiksi kirjastotila?

Lasten ja nuorten mahdollisuudet harrastamiseen vaihtelevat asuinpaikan mukaan, joten kaikkia harrastamisen muotoja, taiteenaloja tai liikuntalajeja, ei voida järjestää kaikissa kunnissa. Tärkeintä kuitenkin olisi, että nuoria kuullaan, millaiseen toimintaan ja harrastuksiin heillä olisi kiinnostusta, ja miten heidän toiveitaan voitaisiin edistää ja toteuttaa mahdollisuuksien mukaan heidän omassa asuinkunnassaan. Työryhmän koululaisten kuulemisessa niin ala- kuin yläkoululaiset toivoivat saavansa enemmän tietoa asuinpaikkansa harrastuksista sosiaalisen median kautta. (Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen 2017, 28.)

Julkaisussa (2017, 40) tuodaan esille myös nuorisotyöntekijöiden merkitys nuorten kohtaamisessa. Tuttu nuorisotyöntekijä herättää luottamusta nuorten keskuudessa

antaen tukea ja turvaa. Lähikirjasto puolestaan voisi tarjota esimerkiksi nuorille harrastusvälineitä lainattavaksi.

7.3 Nuoret kirjaston asiakkaina ja nuorisotyö kirjastossa

Jaakko Nuotion (2016, 48) artikkelissa *Muuttuva kirjasto kohtaa monenlaisia nuoria* pohditaan kirjastoa nuorten vapaa-ajan ympäristönä, fyysisenä paikkana, toimintakulttuurisena tilana ja nuorille tarjottavana palveluna. Nykyään useat kirjastot tarjoavat elämyksiä ja mahdollisuuksia osallistua, joten uusiutuneet ja modernit kirjastot voisivat vastata myös nuorten tarpeisiin tulevaisuudessa. Kirjastoilla on oivallinen mahdollisuus toteuttaa yhteisöllisyyttä niin fyysisinä paikkoina kuin monipuolisina kirjastopalveluina. Nuotio jatkaa artikkelissaan perustelua kirjaston soveltuvuudesta nuorten kohtaamispaikkana todeten, että kirjasto on ilmainen lähipalvelu, joka toimii myös pienissä kunnissa ja kaupungin lähiöissä.

Nuorten kasvamisen kannalta kirjastojen ymmärtäminen olohuoneeksi on yhtä tärkeää kuin niiden ymmärtäminen kirjojen ja tiedon lähteiksi. Useat nuoret kaipaavat taukoa jatkuvalta aktiivinnilta, tavoitteilta ja suorittamiselta. Lyhyesti sanottuna tilaa tai paikkaa, missä saa olla rauhassa. (Nuotio 2016, 49–50.)

Kirjastojen helppo ja hyvä lähestyttävyyys niin fyysisinä paikkoina kuin sosiaalisesti sallivina tiloina tarjoaa vaihtoehdon ja valinnan mahdollisuuden kuulua muiden nuorten joukkoon ja olla tekemisissä erilaisten ihmisten kanssa. Kirjasto voi tarjota paikan, aikaisemmin mainitun kolmannen tilan, jossa saa olla rauhassa ulkoisilta paineilta kuten vanhempien vaatimuksilta ja harrastusryhmän ohjaajien menestymisen velvoitteilta. Moni nuori tarvitsee koulun ja kodin ulkopuolisen paikan, jossa voi olla rauhassa ilman suorittamisen pakkoa tai muita velvollisuuksia. (Nuotio 2016, 52.)

Nuotio (2016, 50–51) kirjoittaa artikkelissaan, että nuoren kohtaaminen ja huomiointi on periaatteessa samanlaista kuin muidenkin asiakasryhmien. Se millaisen kokemuksen hän saa asiakaspalvelussa, välittää nuorelle viestiä siitä millaisena hänet nähdään. Hyvä asiakaskokemus huomioi nuoren yksilönä, ei ainoastaan oman ikäluokan edustajana. Toisaalta iän ymmärtäminen osana kohtaamista

tarjoaa mahdollisuuden myönteiseen vuorovaikutukseen ja molemminpuoliseen arvostukseen. Jokaisessa kohtaamisessa ja paikassa nuoria ei tarvitse aktiivisesti kasvattaa. Usein on tärkeää myös se, että joku taho, kuten kirjastot pystyvät tarjoamaan nuorelle turvallisen paikan olla. Nuoret haluavat edelleen kokoontua yhteen tekemään erilaisia asioita kuten osallistumaan ja tuottamaan yhdessä erilaisia sisältöjä.

Niin yhteiskunnallinen kuin teknologinen muutos tekevät tilaa ja usein myös vaativat uusia toimintatapoja. Työn muuttuminen yhä enemmän tietotyöksi ja arjen muuttuminen informaatiovälitteiseksi aiheuttaa niin kirjastoissa kuin nuorisotyössäkin paineita tehdä asioita uudella tavalla. Painetta toimintojen muuttamiseen lisää myös kuntien heikko taloudellinen tilanne, jonka seurauksena kirjastoja ja nuorisotiloja suljetaan. Kirjastojen merkitys matalan kynnyksen lähipalveluna korostuu taloudellisen eriarvoisuuden kasvaessa. Pienet kunnat usein köyhtyvät ja julkiset palvelut vähenevät samaan aikaan kun asiointi muualle vaikeutuu julkisten liikenneyhteyksien vähetessä. (Nuotio 2016, 50–51.)

Nuorille suunnattu mielekäs ja sopiva toiminta kirjastoon voidaan tai paremminkin pitäisi toteuttaa yhdessä nuorten kanssa. Kun nuoria osallistetaan myös varsinaiseen tapahtumatuotantoon, luodaan samalla positiivista kuvaa kirjastosta ja nuoret oppivat ottamaan vastuuta, mutta erityisesti samalla avataan keskusteluyhteys nuorten ja kirjastotyöntekijöiden välille. (Tiitinen & Turunen 2017, 208.)

Osallisuuden näkökulma on erityisesti sitä, mitä nuorisotyöntekijät voivat tuoda kirjastoihin. Nuorisotyöntekijöiden ammatillinen osaaminen myös nuorten kohtaamiseen on kirjastoissa koettu ainoastaan myönteiseksi asiaksi. Tiitisen ja Turusen (2017, 211–212, 214) artikkelissa *Nuorisotyötä kirjastoissa* todetaan myös että, kun nuoret pääsivät osallistumaan sekä suunnitteluun että toteutukseen, nuoret kokivat kirjaston paremmin omakseen. Lisäksi he mainitsevat yhteistyön hyödyn, kun nuoriso- ja kirjastotoimen välillä tehdään sekä hallinnollista että toiminnallista yhteistyötä. Yhdessä tekeminen mahdollistaa muun muassa isompien ja monipuolisempien tapahtumien järjestämisen sekä tavoittaa nuorten keskuudesta uusia nuoria niin nuorisopalvelujen kuin kirjastojenkin käyttäjiksi.

Yhä kiinteämmälle nuorisotyön ja kirjastojen yhdistämiselle on siis tarvetta. Yhteistyö parantaa molempien toimialojen näkyvyyttä. Viime kädessä se koituu myös nuorten eduksi ja iloksi. Helsingin alueella muun muassa Herttoniemen ja Maunulan (Maunula-talo) alueilla yhteistyö on näyttäytynyt tilojen kumppanuudessa siten, että nuorisotoimen rakennuskohteisiin ja uudisrakennuksiin on haettu kirjastoa yhteistyötahoksi, mikä kertonee siitä, että yhteistyöllä on isompi rooli jo lähitulevaisuudessa. (Tiitinen & Turunen 2017, 211–215.)

7.4 Moniammatillinen lähestymistapa nuortenkirjastotyöhön

Laura Hokkanen (2012, 150) pohtii myös artikkelissaan *Viiden tähden olohuone* kirjastojen mahdollisuuksia ja roolia nuorisotyön uutena toimintaympäristönä. Artikkelissa tarkastellaan erityisesti nuorisotyön kehittämistä perinteisten nuorisotalojen ulkopuolella, kirjastoissa. Lisäksi artikkelissa pohditaan kirjastoa vaihtoehtoisena nuorten kohtaamispaikkana. Kirjastoilla on kenties mahdollisuuksia tavoittaa erilaisia ja uudenlaisia nuorten ryhmiä kuin perinteisillä nuorisotiloilla ja -taloilla. Tulevaisuudessa kirjastot voisivat olla moniammatillinen työyhteisö niin kirjastoalan kuin nuorisotyön ammattilaisille.

Hokkasen (2012, 151) artikkelin taustalla on julkisessa keskustelussakin esillä ollut asia, jonka mukaan kirjasto on hukannut nuoret ja tarvitsee uusia toimintatapoja nuorten tavoittamiseksi kirjaston käyttäjiksi. Tämän asian toteutumista voitaisiin tavoitella esimerkiksi perinteisen nuorisotyön laajentamisella uusiin toimintaympäristöihin kuten kirjastoihin. Voisiko kirjastossa työskennellä nuorisotyöntekijä kirjastonhoitajien ja -virkailijoiden rinnalla painottaen esimerkiksi yhteisöllistä näkökulmaa? Tämä edellyttää myös työn ja toimintamallien kehittämistä moniammatilliseen suuntaan sekä työotteen muuttamista toiminnalliseksi ja yhteisölliseksi. Yhteisöllisyyden tunne ja kokemus nuorten kohdalla edellyttää usein asiakkuuden roolin vaihtamista toimijoiksi ja tekemiseksi.

Eri ammattiryhmien kohtaamisessa ja yhteistyössä on omat vaikeutensa. Eri ammateilla on omia ammattialan perinteistä muotoutuneita toimintamalleja ja käytänteitä. Lisäksi moniammatillisen yhteistyön haasteita ovat eri ammattialojen pyrkimykset rajata omia asiantuntijuusalueita, joihin ei kovin helposti anneta pääsyä

muiden ammattialan toimijoille. (Hokkanen & Niemi 2009, 50–51.) Toisinaan esteitä yhteistyölle voi olla vain se, ettei ole vielä olemassa konkreettisia toimintatapoja (Hokkanen 2012, 156).

Moniammatillisen toimintaympäristön rikkautena voidaan nähdä uudet ideat ja uudet näkökulmat perinteisiin toimintamalleihin, kun irrottaudutaan pois omista perinteisistä ja totutuista toimintamalleista. Uusissa moniammatillisuutta osaamista vaativissa toimintamalleissa on Laura Hokkasen (2012, 150) näkemyksen mukaan mahdollisuus tehdä avauksia vakiintuneen toiminnan muuttamiseksi, mutta kuten hän itsekkin toteaa, ettei ole kovin helppoa lähteä uudistamaan kirjastolaitoksen vanhaa perinnettä tuomalla nuorten parissa tehtävää työtä kirjastotilaan. Erilaiset näkemykset kirjastojen kehittämiseksi ovat kohdanneet ja kohtaavat edelleen vastustusta ja arvostelua. Kirjastotilojen muuttaminen kansalaisten ja siten nuorten olohuoneeksi ei saa varauksetonta hyväksyntää, ei kirjaston muilta käyttäjiltä, mutta ei myöskään aina kirjaston työntekijöiltä.

Laajentuneiden yhteiskunnallisten osaamisvaatimusten ja työtehtävien myötä lieenee jo nyt liian kapea-alaista puhua kirjastoalan työstä ja nuorisotyöstä niiden perinteisessä merkityksessä. Ammatilliset työnkuvat ovat laajentuneet ja yhdenkin ammattilaisen osaamisvaatimukset ovat muotoutuneet kokonaisuuksiksi monista vanhoista osaamisalueista ja niihin on sisällytetty myös uusia osaamisen vaatimuksia. (Hokkanen 2012, 157.)

Moniammatillisessa yhteistyössä jo lähestymistapa nuoriin ja nuorten määrittely saattaa olla erilainen. Miten nuoret ”määritellään” nuorisotyössä ja miten kirjastossa? Millaisena nuoret näyttäytyvät tai miten heidät koetaan näiden kahden eri ammattiryhmän näkökulmasta? Nuorisotyöntekijöiden kuva nuorista on usein toisenlainen kuin kirjastoalan työntekijän. Nuorisotyöntekijän osaaminen kohdistuu erityisesti nuorten kohtaamiseen ja ymmärtämisen eetokseen. Kirjastotyön näkökulmasta nuoret koetaan usein hämmentävinä ja häiriköivinä asiakkaina, joiden houkuttelevuus kirjallisuuden ja kirjojen sekä tiedon maailmaan tuntuu mahdottomalta tehtävältä. Vakiintuneiden asetelmien muuttaminen edellyttää oman osaamisen ja usein myös asenteiden muokkaamista. Molemmat ammattiryhmät joutuvat laajentamaan omaan ajatteluun ja työtehtäviin. Kirjaston työntekijät joutuvat li-

säämään omaan työhönsä muun muassa toiminnallisuuden elementtejä ja elämyksellisiä menetelmiä. (Hokkanen 2012, 152–153.)

Laura Hokkasen (2012, 154) mukaan kirjaston uudistuva työote on yhdistettävissä nuorisotyön hyödyntämään sosiaalipedagogiikkaan, jossa pyritään innostamaan nuoria näkemään omat vahvuudet ja siten löytämään uusia voimavaroja esimerkiksi kulttuurin ja taiteen avulla.

Sekä kirjastojen että nuorisotyön haasteeksi voidaan luokitella perinteisten tuottavuus- ja vaikuttavuusmittareiden puuttuminen, kun perustellaan niiden olemassaoloa. Ne eivät tuota perinteissä liiketaloudellisessa mielessä rahallista arvoa, vaan näitä molempia toimijoita pitäisi tarkastella pidemmällä ajanjaksolla. Nuorisotilojen kävijämäärät tai kirjaston lainausluvut eivät kuvaa niiden toimintaa riittävän kattavasti. On vaikea arvioida esimerkiksi miten kirjasto vaikuttaa yhteisöllisyyden kokemukseen tai osallisuuden tunteeseen, tai miten nuorisotyö antaa nuorelle hyväksynnän, kuulluksi tulemisen, vaikuttamisen ja yhteisöön kuulumisen tunteen? Hokkanen (2012, 154–155) kuitenkin vielä itse perustelee asiaa, että kirjastot ja nuorisotyö sisältävät jo lähtökohtaisesti mahdollisuuden yhdessäoloon, yhteisöllisyyteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Kirjasto on julkinen tila, jossa ei vaadita pääsymaksua, uskonnollista tai poliittista vakaumusta tai edes asioimistarvetta. Siellä kaikki ovat yhdenvertaisia. Kirjastoissa on myös valtava määrä erilaisia aineistoja ja erilaisia ihmisiä, jotka mahdollistavat yhdessäoloa ja osallisuutta.

7.5 Kolmas työ käsitteellisenä lähtökohtana nuortenkirjastotyöhön

Yleisesti ottaen työtehtävät eivät ole enää sidottu oman alan perustehtävään ja yhden ammattialan osaamiseen. Tämä on havaittavissa esimerkiksi kirjastojen järjestämissä tapahtumissa, jossa informaation ja tiedon saatavuus ei ole etualalla vaan painopiste on enemmän yhdessä oleminen ja toisten ammattilaisten kanssa yhdessä tekeminen. Sekä kirjastoalan työ että nuorisotyö ovat murroksessa. Erityisesti nuorten näkökulmasta kirjastossa käyminen ei välttämättä liity kirjallisuuteen tai tiedonhakuun vaan kirjastolla voi olla paikkana enemmän nuorisokulttuurinen ja sosiaalinen lähtökohta. Yhä useammin kirjastonkäyttäjät, ja myös nuoret

menevät kirjastoon osallistumaan ja saamaan elämyksiä. (Purhonen 2015, 93–95.)

Kolmas työ on Kirsi Purhosen (2015, 90) luoma käsite. Se on syntynyt kirjasto- ja nuorisotyön yhteisen kehittämisen tuloksena. Hänen mukaansa käsite kolmas työ on kehitetty sen vuoksi, että tässä uudessa työssä tulisi huomioiduksi molempien alojen niin kirjasto- kuin nuorisotyön osaaminen tasavertaisena. Kolmas työ on kuitenkin luonteeltaan erilaista kuin yhteistyö. Kolmas työ toteutuu yhteisen ongelman, yhteistyön ja yhteisen oppimisprosessin avulla. Yhteisessä oppimisprosessissa on tärkeää se, että kunnioitetaan ja arvostetaan toisen osaamista sekä täydennetään omaa osaamista toisen osaamisella yhteisen tavoitteen saavuttamisessa.

Artikkelissaan *Muuttuva työ* Purhonen (2015, 89–90) esittää, että uudet kirjastopalvelut voisivat olla esimerkiksi sosiaalisia ja toiminnallisia palveluita kirjaston informaatio-osaamisen ja nuorisotyön kohtaamisosaamisen myötä. Kehittämisessä on toki huomioitava monia asioita, kuten miten useasta työtehtävästä ja kahdesta osaamisesta rakennetaan kirjasto- ja nuorisotyön kolmas yhteinen työ.

Kolmannen työn hahmottaminen ja kehittäminen lähtee liikkeelle siitä, että eri ammattialoilla on yhteinen ongelma, johon tarvittaisiin ratkaisu ja uusi toimintatapa. Molempien ammattialojen sisällä tunnistetaan tilanne, mutta ei oikein tiedetä, mitä pitäisi tehdä ja kenen tehtäviin se kuuluisi. Tässä uudessa työssä molempien alojen osaamisen alueet sulautuisivat yhdeksi työksi tasavertaiseen asemaan. Parhaimmillaan toteutuessaan se muuttuisi osaksi ammattialan perustehtävää. Ammatillisuuden muutos kohdistuisi sekä työn rakenteisiin että sisältöön. (Purhonen 2015, 90–91.)

Nuorisotilojen vanhetessa ja tilojen sulkemisen myötä nuorten on etsittävä uusia kokoontumispaikkoja itselleen. Myös nuorisotyön itsensä on etsittävä uusia muotoja ja paikkoja työilleen, sillä nuorisotyö ja nuorisotilat tavoittavat vain osan nuorisosta. Kaupunkien keskustoissa sijaitsevat nuorisotilat eivät välttämättä houkuttele tai ole saavutettavissa kaikkien nuorten osalta. Lähellä asuinpaikkaa olevat lähikirjastot antavat mahdollisuuden toimia myös nuorten tiloina. Yhdistämällä nämä

kaksi tilaa, nuoriso- ja kirjastotila, voidaan yhdistää myös nuoria, mutta tavoittaa myös uusia käyttäjiä kirjastotilaan. (Purhonen 2015, 96.)

Nuorisotyön perustehtäviä on muun muassa sosialisatiofunktio, mikä tarkoittaa sitä, että ihmisen perustarve on olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Nuorisotyön näkökulmasta sosiaalistumisen tukeminen tarkoittaa muun muassa sitä, että nuorta avustetaan kasvamaan sosiaalisiin normeihin ja toiset huomioivaan käyttäytymiseen. Tämä ei tarkoita nuorten sopeuttamista aikuisten valitsemiin valmiisiin malleihin, vaan sitä, että nuori oppii itse ajattelemaan ja arvottamaan erilaisia käyttäytymiseen liittyviä tapoja ja toimintamalleja. Kirjastot voivat olla mukana tässä prosessissa. Kirjastossa nuori tapaa eri-ikäisiä ihmisiä ja voi kokea kuuluvansa asuinyhteisöönsä tasavertaisena yksilönä. (Purhonen 2015, 99.)

Kirjastot ja niiden aineistot voivat parhaimmillaan antaa myös nuorisotyöntekijälle työvälineitä oman työn toteuttamiseen. Erityisesti passiivisille tai syrjäytymisvaarassa oleville nuorille kirjastot aineistoineen ja monipuolisine sisältöineen voivat antaa sekä sopivan ympäristön että sopivia sanoja tai voimaannuttavia tarinoita oman identiteetin rakentamiseen ja löytämiseen. (Purhonen 2015, 100.)

8 KIRJASTO- JA NUORISOTYÖN YHDISTÄMINEN KEHITTÄMISHANKKEISSA

Valtion aluehallinto (AVI) on myöntänyt yleisille kirjastoille, opetus- ja kulttuuriministeriön valvonnassa, rahoitusta erilaisille kehittämishankkeille. Siten kirjastojen muuttuvaan toimintaympäristöön on maassamme pyritty vastaamaan useilla kehittämishankkeilla. Sekä lapset että nuoret ovat olleet kehittämishankkeiden kohderyhminä. Hankkeiden lähtökohtina ovat olleet muun muassa lukemisen edistäminen, tiedonhallintataitojen opetuksen kehittäminen, medialukutaitojen opetus, erilaisten toiminnallisten sisältöjen kehittäminen ja nuorten kirjaston käytön lisääminen sekä yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden kanssa. (Purhonen 2015, 106.)

Kirjastopalvelujen uudistaminen kirjastojen näkökulmasta tarkoittaa sitä, että palvelut ja toiminta olisi osattava muotoilla nuorille kiinnostaviksi. Nuorisotyön näkökulmasta tämä vastaavasti tarkoittaa sitä, että nuorisotyötä voidaan tehdä muualakin kuin nuorisotiloissa. Tämä edellyttää kohderyhmän saavutettavuutta esimerkiksi sosiaalisen median kautta. (Purhonen 2015, 101.)

8.1 KIRJAVAA-hanke

Mikkelin kaupunginkirjasto–Etelä-Savon maakuntakirjaston ja Mikkelin ammatti- korkeakoulun yhteinen kehittämishanke nimeltään KIRJAVAA-hanke, kehitti vuosina 2013–2014 kirjastojen ja nuorisotyön yhteisiä toimintamalleja. Hanke toteutettiin yhteistyössä Mikkelin, Savonlinnan ja Pieksämäen nuoriso-, kirjasto- ja sosiaalialan ammattilaisten kanssa. Hankkeen tavoitteena oli kehittää nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kriittisen lukutaidon, tiedonhaun ja osallistumisen avulla. Tässä hankkeessa haluttiin kiinnittää huomiota myös passiivisten nuorten ja erityisryhmien osallistumismahdollisuuksiin. (Purhonen 2015, 106–107.)

Hankkeen pääteemat olivat mediakasvatus, sosiaalinen kirjasto ja monialainen yhteistyö. Hankkeen tavoite oli erityisesti yhteistyön kehittäminen kirjastojen ja nuorisotyön välillä erilaisten koulutusten avulla, joten hankkeessa toteutettiin ko- keilujen kautta erilaisia nuoriso- ja kirjastotyötä yhdistäviä menetelmiä. Nuorille

suunnattuja toiminnallisia työpajoja kokeiltiin vaihteittain sekä ammattikorkeakoulun opiskelijoiden että kirjasto- ja nuorisotyöntekijöiden kanssa. Tällä pyrittiin siihen, että alkuvaiheessa ammattilaiset saivat olla oppimassa ja havainnoimassa toteutusta ennen kuin itse lähtivät tekemään ja toteuttamaan uusia toimintatapoja. Siten tietoa ja kokemuksellisuutta kartutettiin havainnoinnin kautta. Havainnoinnin ja yhdessä tekemisen kautta omaksuttiin uuden tiedon ja tekemisen taso eli ns. kolmas työ. (Purhonen 2015, 110–115.)

KIRJAVAA-hankkeen työmuotoina käytettiin erilaisia toiminnallisia työpajoja, joissa nuoret saivat tehdä näkyviksi ja kuuluviksi ajatuksiaan ja mielipiteitään muun muassa valokuvien, digitarinoiden ja pelien avulla. Hankkeessa toteutettiin sekä yksittäisiä toiminnallisia työpajoja että kaksi erilaista tapahtumaa. Hankkeen myötä syntyi työkirja nimeltään *Kirjasto elämään*. Julkaisu sisältää hankkeessa kehitettyjä työmenetelmiä ja toiminnallisia työpajoja, joita voidaan toteuttaa myös muissa kirjastoissa. Kehittämisen teemoja olivat muun muassa sosiaalinen kirjasto ja osallisuus. Työkirjassa on mainittu ja annettu käytännön ohjeita tapahtumien ja erilaisten työpajojen järjestämiseen ja toteuttamiseen nuorille. Työpajoista voisi mainita esimerkiksi fotopikajuoksun ja sarjakuvatyöpajan. Näitä työpajoja voidaan toteuttaa nuoren itseilmaisun sekä vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmasta. (Purhonen 2014, 15–16, 31–34.)

8.2 Näkymättömät – Nuorten digitarinat -hanke

Näkymättömät – Nuorten digitarinat -hanke päättyi toukokuussa 2018. Näkymättömät – Nuorten digitarinat toteutettiin ajanjaksolla 2015–2018 ja se oli Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittama hanke. Hankkeen kohderyhmänä olivat nuoret aikuiset, 15–29-vuotiaat. He olivat siis vanhempia kuin tämän opinnäytetyön kohderyhmä, mutta yhteisenä teemana oli osallisuus. Hankkeen taustalla olivat seuraavat organisaatiot: Turun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulut sekä Jyväskylän yliopisto. Edellä mainittujen organisaatioiden ohella hankkeessa oli kumppaneina näiden paikkakuntien yleiset kirjastot. (Hyttinen & Tanskanen 2018, 81.)

Hankkeen tärkein tavoite oli tavoittaa nuoret ja nuoret aikuiset sekä innostaa ja rohkaista heitä oman tarinansa esittämiseen ja tarjota nuorille yhteisö. Näkymät-

tömät – Nuorten digitarinat -hanke pyrki erityisesti edistämään kirjaston ja nuorisotyön kohtaamista sekä lisäämään vuoropuhelua ja yhteistyötä näiden toimijoiden välille. Lisäksi hanke koulutti ja verkostoi kirjastoalan työntekijöitä sekä kannusti kirjastoalan ammattilaisia näkemään nuoret aikuiset, tunnistamaan näiden tarpeet ja osallistamaan näitä yhteiskunnan toimintaan. (Hyttinen & Tanskanen 2018, 82–83.)

Parhaimmillaan yhteiskunnan jokaisella yksilöllä pitäisi olla mahdollisuus toimia yhteisönsä tunnustettuna jäsenenä. Tämä onnistuu siten, että ympäröivä yhteisö tukee hänen kasvuaan ja antaa hänelle tilaa muotoutua omaksi itsekseen. Identiteetin kannalta jäsenyys ja osallisuus ovat tärkeitä. Tilanteessa, jossa yksilö jää yksin, hän on usein vaarassa ajautua yhteisöjen tavoittamattomiin. Silloin hän voi tarvita ulkopuolista tukea löytääkseen uuden sosiaalisen verkoston. Osallistava ja yhteisöä tukeva kansalaisyhteiskunnan kirjasto voisi olla luonteva paikka auttaa yksilöä löytämään itselleen sopivan ympäristön, jossa hän voi ilmaista itseään ja saa äänensä kuuluviin. (Hyttinen & Tanskanen 2018, 79.)

Hankkeen selvitysten mukaan kohderyhmän nuoret/nuoret aikuiset ja kirjastot eivät kuitenkaan kohtaa tai löydä toisiaan. Hankkeen kohderyhmänuoret eivät olleet kirjaston asiakkaita, vaan he liittivät kirjastot useimmiten ainoastaan kirjallisuuteen ja lukemiseen. Hankkeessa todettiin, että nuorisotyö on se linkki, joka kykenee saattamaan nuoret ja kirjaston yhteen. Hankkeen työpajat tarjosivat puolestaan erilaisia ilmaiskeinoja ja välineitä kirjastolle ja nuorille tutustua toisiinsa yhdessä tekemisen ja työskentelyn kautta. Hankkeen koulutuksissa ja verkostoitumistilaisuuksissa erityisesti kolmannen sektorin toimijat uskoivat kirjastojen tarjoavan paljon nuorelle aikuiselle, jonka elinpiiri on kaventunut. Kirjastojen olisi kuitenkin aktiivisemmin osoitettava kiinnostuksensa osallistua toimijoiden yhteiseen verkostoon. (Hyttinen 2018.)

Hankkeessa kehitettiin toimintamalli, ja se on julkaistu verkkokäsikirjana nimeltään *Topit*. Toimintamallin tärkeä osa on taide- ja medialähtöiset työpajat. Työpajat toimivat yhteisinä kohtaamispaikkoina niin nuorille kuin kirjastoalan ja nuorisotyöntekijöille antaen mahdollisuuden vuorovaikutteiseen toimintaan. Toimintamallin tavoite on kannustaa molempien ammattiryhmien toimijoita voimaannuttamaan erityi-

sesti niitä nuoria aikuisia, joiden mahdollisuudet toimia yhteisöissä ja yhteiskunnassa ovat vähäiset. (Hyttinen & Tanskanen 2018, 77.)

Käsikirja painottaa erityisesti eri toimijoiden yhteistyötä, jossa otetaan huomioon kunkin toimijan voimavarat ja vahvuudet. Yhteistyötahoina voisivat olla myös etsivä nuorisotyö sekä kolmannen sektorin järjestöt ja yhdistykset. Nämä ovat joustavia toimijoita ja luontevia reittejä, kun pyritään tavoittamaan nuoria aikuisia. Nämä toimijat eivät ole välttämättä aikaisemmin nähneet yleistä kirjastoa yhtenä mahdollisena yhteistyökumppanina ja aktiivisena toimijana nuorten osallistamisessa. (Hyttinen & Tanskanen 2018, 81.)

Verkkokäsikirjassa Topit kuten myös julkaisussa *Kirjasto elämään* on esitelty erilaisia työmenetelmiä muun muassa digitarinapaja, räppipaja ja sarjakuvapaja sekä erilaisia harjoituksia. Käsikirjan harjoitukset liittyvät esimerkiksi ryhmän muodostamisen ja ryhmäyttämiseen sekä johdattavat pajoissa toteutettavaan työskentelyyn. Harjoitukset vaihtelevat kestoaltaan ajallisesti. Lyhyimmät harjoitteet ovat noin 5–15 minuuttia ja pidemmät vievät 2–4 tuntia. Verkkosivusto antaa hyviä käytännön ohjeita eri työpajojen toteutukseen. (Topit, [viitattu 23.8.2018].)

Tähän yhteyteen on poimittu tarkemmin digitarinapajaan liittyviä asioita. Digitaalinen tarinankerronta voi toimia välineenä oman elämän tutkimiseen ja jäsentämiseen. Digitarinapajasta todetaan muun muassa, että se voi olla voimauttava ja jopa terapeutin kokemus osallistujalle, mutta se edellyttää myös, että ryhmä on ohjattu ja koetaan turvalliseksi. Oman digitarinan jakaminen tuo parhaimmillaan tekijälleen kokemuksen kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Toisten tarinoiden katsominen ja kuuleminen puolestaan luo perustaa erilaisten näkökulmien ja elämäkokemusten ymmärtämiselle. Digitarinan tekeminen edistää osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Työpajaan osallistujia ohjataan pohtimaan tarinoiden avulla omaan elämäänsä liittyviä kysymyksiä. Digitaalinen tarinankerronta on pedagoginen työmenetelmä, jonka välityksellä osallistujat oppivat itseilmaisua sekä media- ja digitaitoja. (Topit, [viitattu 23.8.2018].)

8.3 Hankekokemuksia Isosta-Britanniasta

Teoksen *Read to succeed, strategies to engage children and young people in reading for pleasure* artikkelit keskittyvät pääasiassa lasten ja nuorten lukutaidon ja lukemisen edistämiseen, mutta artikkelissa *The hard-to-reach reader in the 21st century* on tämän opinnäytetyön näkökulmaan, kirjastopalvelujen käytön vähäisyyteen nuorten keskuudessa sekä osallisuuteen yhteiskunnassa ja lähiyhteisöissä sekä yhteistyön rakentamiseen muiden toimijoiden kanssa, liittyviä huomioita. Artikkelissa esitellään viisi eri hanketta, ja ne on toteutettu vuosina 2006–2009. Artikkelissa hankkeiden ja kohderyhmän brittiläiset nuoret olivat hiukan vanhempia kuin tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksessa, ikäjakauma oli 11–19-vuotiaat nuoret. Tämän ohella hankkeiden keskiössä olivat jo syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat lapset ja nuoret. Kohderyhmien nuoret olivat alueilta Lounais-Englannista, jotka ovat Ison-Britannian köyhimpiä alueita. (Blake, Hale & Sherriff 2011, 201, 216–224.)

Lähtökohdat nuorten kirjaston käytön tai nimenomaan ei-käytön suhteen ovat hyvin samanlaiset Isossa-Britanniassa kuin Suomessakin. Nuoret kokevat kirjastot ”vanhanaikaisiksi” niin palvelujen kuin aineistonkin suhteen. Kirjaston työntekijät puolestaan kokevat nuoret asiakkaina vaikeasti lähestyttävinä tai häiriöitä aiheuttavana asiakasryhmänä silloin, kun he ylipäättään käyvät kirjastossa. Tässä artikkelissa tuodaan esiin, kuten tämänkin opinnäytetyön eri yhteyksissä on aikaisemmin mainittu, että erityisen tärkeää on nuorten tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden kartoittaminen. Toisin sanoen miksi varhaisnuoret ja nuoret eivät käytä kirjaston palveluja ja millaisia palveluja he haluaisivat kirjastoon? (Blake, Hale & Sherriff 2011, 204, 210–211.)

Artikkelissa korostetaan myös kirjastotilan merkitystä. Eri hankkeista saadut kokemukset tukevat ajatusta, että nuorille pitäisi olla oma tila tai erillinen nuorten-osasto kirjastoissa. Kirjastojen pitäisi pyrkiä tarjoamaan mahdollisuuksien mukaan tilaa, jossa nuoret viihtyvät ja he kokevat sen omakseen. Toinen merkittävä tekijä liittyy yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa, erityisesti nuorisoalan toimijoiden kanssa. Nuorisotyön osaamisella on paljon annettavaa kirjastossa tehtävälle nuortenkirjastotyölle. Nuorisoalan toimijat tavoittavat nuoret paremmin ja tuntevat myös heidän tarpeensa. Lisäksi artikkelin lopussa mainitaan osallisuuden ja paikalliseen

yhteisöön kuulumisen tärkeys nuorille. Tämä tarkoittaa myös jo yhteisöstä syrjäytyneitä nuoria, jolloin pyritään saattamaan heidät takaisin yhteisön jäseniksi. (Blake, Hale & Sherriff 2011, 204–206, 211–212, 214, 216.)

Yksi mielenkiintoinen tapa ”kiinnittää” nuoret kirjastoon ja sen toimintaan oli hankkeessa nimeltään Young Mums to Be group (YMTB). Kohderyhmän ikäjakama oli 14–19-vuotiaat tytöt. Paikallisen lähikirjaston johtajan (Weymouth Library) jäädessä eläkkeelle, kolme ryhmään osallistunutta tyttöä kutsuttiin valitsemaan kirjastolle uutta johtajaa. Heillä oli mahdollisuus osallistua uuden johtajan valintaprosessiin ja hakijoiden haastatteluihin. (Blake, Hale & Sherriff 2011, 211, 222.)

9 KIRJASTO 60550 – NUORET KIRJASTOON! -KYSELY

Kyselytutkimuksessa haluttiin selvittää, miksi varhaisnuoret/nuoret eivät käy Nurmmon lähikirjastossa ja millaiset palvelut voisivat innostaa heitä jatkossa käyttämään kirjaston palveluja. Lisäksi kartoitettiin kirjastoa käyttävien koululaisten tapoja käyttää kirjaston palveluja.

Aineiston- ja tiedonkeruussa käytettiin kyselytutkimusta ja tutkimusmenetelmällisenä lähtökohtana oli määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusote. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa selvitetään lukumääriä ja prosenttiosuuksia kohderyhmän vastauksista. Lisäksi määrällisessä ja tilastollisessa päättelyssä otetaan lähtökohdaksi se, että saadut tulokset voidaan yleistää koskemaan perusjoukkoa, josta havaintoyksiköt poimitaan. (Kananen 2008, 51.)

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään käsitteitä validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkitaan oikeita asioita tutkimusongelman näkökulmasta ja reliabiliteetti eli luotettavuus kohdistuu tutkimustulosten ja -mittausten pysyvyyteen. Kvantitatiivisessa opinnäytetyössä pitää aina arvioida työn luotettavuutta. (Kananen 2008, 79.)

Kysymykset ovat tutkimuksen tiedonkeruumenetelmä ja siten niistä riippuu tutkimuksen luotettavuus ja laatu. Esitettyjen kysymysten on oltava myös ymmärrettävää yleiskieltä ilman erikoistermejä, toisin sanoen jokaisen vastaajan pitäisi ymmärtää kysymys samalla tavalla. (Kananen 2010, 94.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen tutkimustulokset esitetään usein erilaisina taulukkoina kuten suorat jakaumat ja sekä tunnuslukuina. Jakauma voi olla n-jakauma, joka ilmoittaa eri vaihtoehtojen, kysymysten saamat kappalemäärät. Prosenttijakauma puolestaan kertoo kunkin vaihtoehdon saaman suhteellisen osuuden kaikista vastausvaihtoehdoista. Kvantitatiivisen tutkimuksen taulukoiden tai kuvioiden esittämismuoto on aina suhteellinen esitystapa eli prosenttimuotoinen. Prosentuaalisen esittämismuodon avulla voidaan yleistää tutkimustulokset perusjoukkoon. (Kananen 2010, 104.)

9.1 Kyselytutkimuksen toteutus

Kyselylomakkeen alkuosassa kartoitettiin nuorten kirjastonkäyttöä yleisesti ja kyselyn edetessä painopiste siirtyi nuorten toiveisiin ja odotuksiin siitä, millaisia palveluja he haluaisivat Nurmon kirjaston heille tarjoavan. Mikä saisi kirjaston houkuttelevaksi paikaksi olla ja kokoontua sekä tavata muita nuoria. Millaista toimintaa ja tapahtumia he haluaisivat, että kirjasto järjestäisi heille. Kyselyn kohderyhmäksi valittiin seuraavat luokka-asteet: 5. luokka, 6. luokka alakouluista ja yläkoulusta kaikki luokka-asteet: 7. luokka, 8. luokka ja 9. luokka. Kysely toteutettiin entisen Nurmon kunnan alueen kouluilla. Koulut olivat Valkiavuoren koulu (alakoulu), Hyllykallion koulu (alakoulu), Tanelinrannan koulu (alakoulu) ja Nurmon yläaste (yläkoulu).

Kysely toteutettiin verkossa Webropol 2.0 -ohjelmalla ajanjaksolla 5. 9.–5.10.2018. Kyselylomakkeen jakaminen eri luokkaryhmille tapahtui siten, että koulujen rehtorit jakoivat Webropol-kyselylomakkeen julkisen linkin luokanopettajille. Sen jälkeen luokanopettajat antoivat oppilaille mahdollisuuden vastata oppituntien yhteydessä. Vastaamisaikaa oli noin yksi viikko alakoulujen osalta ja Nurmon yläaste sai toiveen mukaisesti vielä yhden lisäviikon, yhteensä siis kaksi viikkoa.

Kyselylomake muodostui valintakysymyksistä (kyllä/ei), monivalintakysymyksistä ja avoimista kysymyksistä. Kysymyksiä oli yhteensä 21 kappaletta. Kysymyksillä 1–3 kartoitettiin vastaajien taustatietoja. Kysymykset 4–9 ja 11–12 kohdentuivat vastaajien asiointiin alueen eri kirjastoissa ja kirjastoautoissa sekä yleisesti kirjastonkäyttöön. Kysymys numero 10 tiedusteli nuorten suhtautumista ja asennetta kirjastoon. Kysymykset 11–17 koskivat sosiaalisen median henkilökohtaista käyttöä ja mahdollista kirjaston seuranta sosiaalisen median kanavilla (Facebook ja Instagram) sekä Eepos-verkkokirjaston käyttöä. Kyselylomakkeen viimeiset kysymykset (18–21) olivat avoimia kysymyksiä. Näillä kysymyksillä toivottiin konkreettisia ehdotuksia ja toiveita siitä, millaista toimintaa ja palveluja varhaisnuoret ja nuoret haluaisivat Nurmon lähikirjastoon.

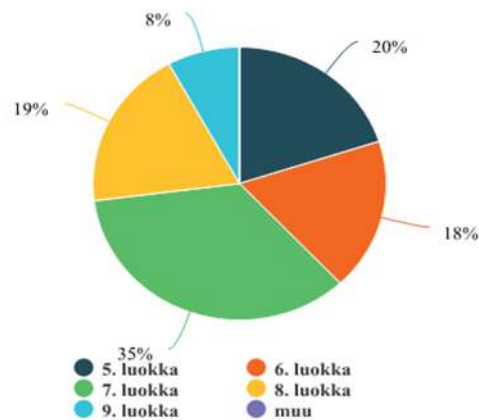
9.2 Kyselytutkimuksen tulokset

Kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 365 koululaista. Potentiaalinen vastaajien lukumäärä oli noin 950 oppilasta, kun lasketaan koulujen kaikki luokka-asteet ja luokat. Vastausprosentti on siten noin 38 %. Tekstin ja kuvioiden yhteyteen on merkitty kyseiseen kysymykseen vastanneiden koululaisten lukumäärä ja valittujen vastausten lukumäärä (N). Kuvioissa esitetyt luvut saattavat poiketa vastaajien kokonaislukumäärästä (365). Tämä johtuu siitä, että osa kysymyksistä on monivalintakysymyksiä tai avoimia ja tarkentavia jatkokysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Prosenttiluvut on myös pyöristetty tasaluvuiksi luettavuuden kannalta. Lisäksi avoimien kysymysten tarkastelun yhteyteen on otettu suoria lainauksia koululaisten vastauksista. Kyselytutkimuksen vastaukset käsiteltiin Wepropol 3.0 -ohjelmalla.

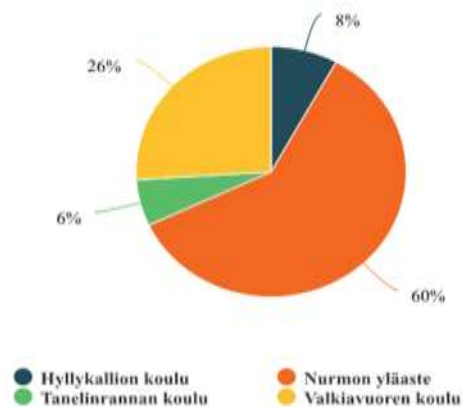
9.2.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselyssä kysyttiin vastaajien sukupuolta, luokka-astetta ja koulua. Vastaajista poikia oli noin 49 prosenttia ja tyttöjä oli noin 42 prosenttia sekä noin 9 prosenttia ei halunnut kertoa. Luokka-asteittain prosenttiluvut jakautuivat seuraavasti: 5. luokkalaisia 20 % (72 oppilasta), 6. luokkalaisia 18 % (66 oppilasta), 7. luokkalaisia 35 % (128 oppilasta), 8. luokkalaisia 19 % (68 oppilasta) ja 9. luokkalaisia 8 % (31 oppilasta). Nurmon yläasteen osalta vastaajien jakautuminen eri luokkien ja luokka-asteiden kesken määrittyi siten, että kyselyyn osallistui koulun toimesta ennalta valikoidut ryhmät. 7-luokkalaiset vastasivat kyselyyn yrittäjäyyskurssin tunnilla ja muut vastaajat, 8. ja 9. luokkien osalta olivat valinnaisia yrittäjäyys- sekä tietotekniikka- ja matematiikkaryhmiä.

Vastaajat (N=365) jakautuvat koulujen suhteen siten, että vastaajista alakoulun oppilaita oli yhteensä 148. Alakouluista Valkiavuoren koulun oppilaat osallistuivat kyselyyn innokkaimmin eli vastaajista 96 oppilasta. Valkiavuoren koulu sijaitsee kirjaston läheisyydessä. Nurmon yläasteelta kyselyyn vastasi 217 oppilasta. Tämä koulu sijaitsee myös kirjaston läheisyydessä, mutta koulua käyvistä oppilaista osa tulee laajemmalta alueelta. Nurmon yläasteen oppilaat tulevat kaikkialta entisen Nurmon kunnan asuinalueilta.

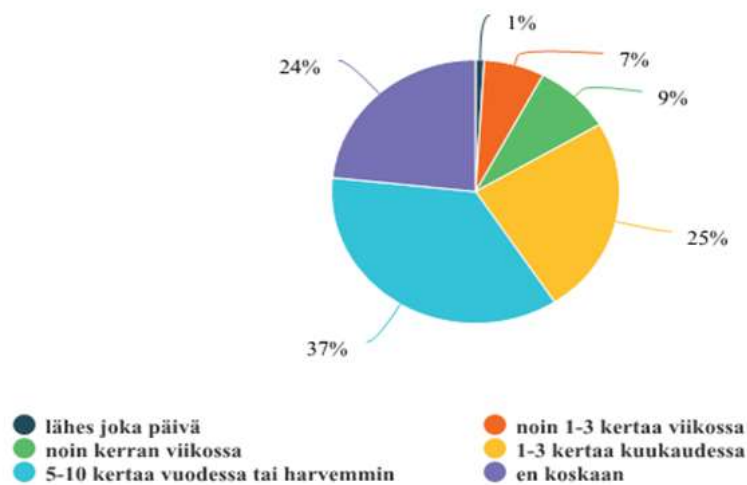
Kuvio 1. Vastaajien luokka-asteet (N=365).

Kuvio 2. Vastaajien jakautuminen eri koulujen mukaan (N=365).

9.2.2 Asiointi Nurmon lähikirjastossa ja alueen muissa toimipisteissä

Vastaajista vain 1 prosentti kävi lähes joka päivä Nurmon lähikirjastossa, kun taas ”en koskaan” kirjastossa kävijöiden prosentuaalinen osuus oli 24. Lähes samaan osuuteen, 25 prosenttiin nousi vastaajien ryhmä, joka kävi kirjastossa 1–3 kertaa kuukaudessa. Noin kerran viikossa kävijöiden määrä oli 9 % ja 1–3 kertaa viikossa 7 %. 5–10 kertaa vuodessa tai harvemmin kävijät muodostivat kokonaisuudesta enemmistön, 37 prosenttia.

Kuvio 3. Kirjastonkäytön useus (N=361, valittujen vastausten lukumäärä=376).

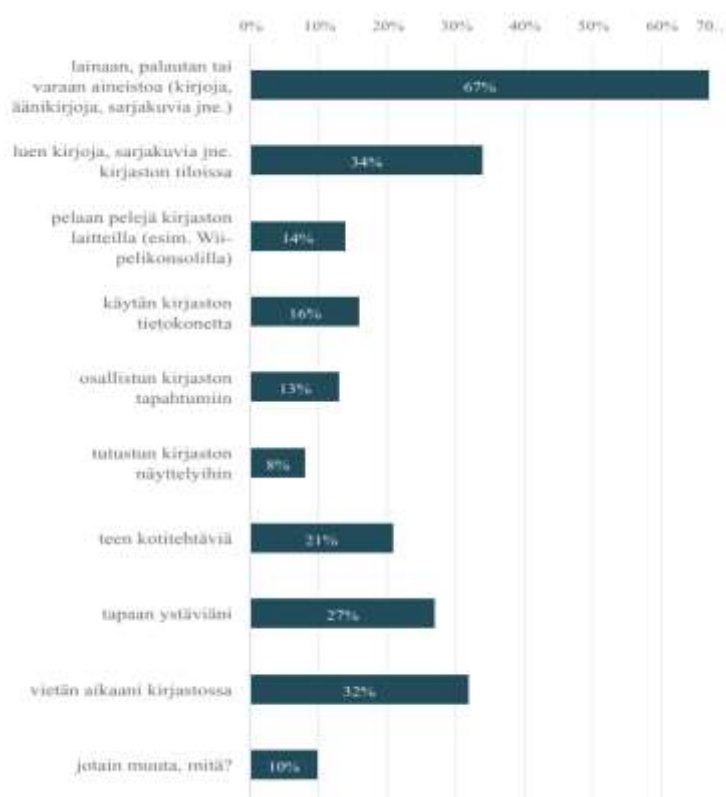
Edellisen kysymykseen kirjastonkäytön useudesta toivottiin tarkentavan kysymyksen avulla tietoa siitä, miksi vastaaja ei käy kirjastossa. Tähän kysymykseen vastasi 181 koululaista. Suurimman ryhmän vastauksista muodostivat ajan ja mielenkiinnon puute. Läheisesti edellisiin syihin liittyen mainittiin myös, että vastaaja ei lue kirjoja tai hänellä ei ole motivaatiota lukemiseen.

Kysymykset 6 ja 7 liittyivät alueen muiden kirjastojen ja kirjastoauton käyttöön. Vastaajien määrä kysymyksessä 6, mikä liittyi alueen muihin kirjastoihin, oli 360 koululaista. Heistä hiukan yli puolet 53 % (N=192) kertoi, etteivät he käy alueen muissa toimipisteissä. Noin 47 % (N=168) heistä kertoi käyvänsä Seinäjoen pääkirjastossa, Apila- ja Aalto-kirjastossa. Kaksi mainintaa sai Peräseinäjoen monipalvelukirjasto, yhden maininnan Ylistaron monipalvelukirjasto ja Keski-Nurmon kombikirjasto sekä Hyllykallion lähikirjasto (lakkautettu vuonna 2014).

Kirjastoauton käyttöä koskeva kysymys sai 358 vastausta. Ne jakautuivat seuraavasti: en käy kirjastoautossa 86 % (N=308) ja käyn kirjastoautossa 14 % (N=50).

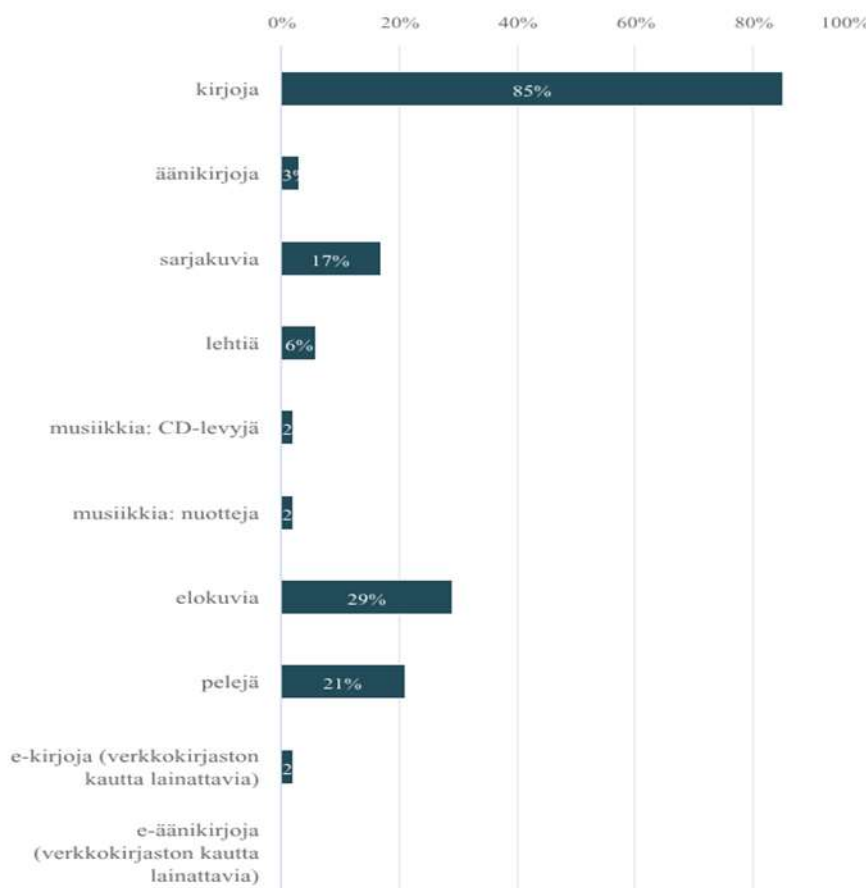
9.2.3 Kirjastonkäytön tavat ja aineiston käyttö

Ylivoimainen enemmistö 67 % kirjastossa käyneistä koululaisista käyttää kirjaston perinteistä palvelua ja aineistoa eli lainaa, palauttaa tai varaa aineistoa (kirjoja, äänikirjoja, sarja-kuvia jne.). Tämän perinteisen kirjastonkäytön ohella he myös lukevat kirjoja, sarjakuvia jne. kirjastotilassa, 34 % vastaajista. Lähes yhtä suosittuja ovat kaksi seuraavaa asiaa: tapaan ystäviäni, 27 % ja vietän aikaani kirjastossa, 32 %. Lisäksi koululaiset tekevät kouluun liittyviä kotitehtäviä kirjastotilassa, 21 %. Yli tai alle 10 prosenttiin jäivät muut asiat, kuten käytän kirjaston tietokonetta (16 %), pelaan pelejä kirjaston laitteilla esim. Wii-pelikonsolilla (14 %), osallistun kirjaston tapahtumiin (13 %) ja tutustun kirjaston näyttelyihin (8 %). Lopussa oli vielä avoin jatkokysymys liittyen muuhun kuin edellä mainittuihin asioihin eli teen jotain muuta, mitä? (10 %). Tämä tarkentava kysymys ei tuonut mitään uutta ja täydentävää edellisiin vakioituihin vaihtoehtoihin verrattuna. Muutama vastaaja mainitsee soittoharrastuksen, mutta se liittyyneen pääkirjaston käyttöön. Soittoharrastukseen on pääkirjastossa omat tilat.

Kuvio 4. Jos käyt Nurmon kirjastossa, niin mitä siellä yleensä teet? (N=315, valittujen vastausten lukumäärä=760).

Kyselyn avulla haluttiin myös tietoa siitä, mitä koululaiset yleensä lainaavat kirjastosta. Suurin osa lainauksista kohdistui kirjoihin, 85 %. Seuraavat suurimmat prosenttiluvut ovat elokuvien (29 %) ja pelien (21 %) osalla. Sarjakuvat yltävät myös lähes pelien tasolle eli 17 prosenttia vastaajista ilmoitti lainaavansa sarjakuvia, kun taas lehtien osuudeksi jäi 6 kuusi prosenttia ja äänikirjojen osuus kolmeen prosenttiin (N=9). Musiikkiaineiston lainausluvut ovat alhaiset, sekä nuottien (N=7) että CD-levyjen osuus (N=5) on noin kaksi prosenttia kokonaislainauksesta. Tässä kyselyssä verkkokirjaston kautta lainattava aineisto niin e-kirjat (2 %, N=6) kuin e-äänikirjat (0,3 %, N=1) jäivät lainausluviltaan myös pieniksi.

Kuvio 5. Kun lainaat kirjaston aineistoa, niin mitä yleensä lainaat? (N=332, valittujen vastausten lukumäärä=553).

Perinteisen lainaustoiminnan ohella kyselyssä tiedusteltiin koululaisilta, olivatko he osallistuneet kirjaston toimintaan (kysymys 11) tai kirjastossa järjestettyihin tapahtumiin (kysymys 12). Kirjaston toimintaan liittyvässä kysymyksessä vastaajien lukumäärä oli 342. Kyseisestä vastaajien määrästä 300 ei ollut osallistunut kirjaston

toimintaan, 88 prosenttia, kun taas 42 eli 12 prosenttia kertoi osallistuneensa kirjaston toimintaan. Tapahtumien osalta vastaukset (N=348) jakautuvat siten, että vastaajista 78 prosenttia (270 koululaista) ei ollut osallistunut ja 22 prosenttia (78 koululaista) kertoi osallistuneensa johonkin kirjastossa toteutettuun tapahtumaan.

Kysymykset 11 ja 12 olivat sisällöllisesti lähellä toisiaan, joten avoimet jatkokysymykset toivat esiin samanlaisia vastauksia. Suurin osa vastaajista oli osallistunut läksykerhoon, lukuseikkailuun ja suorittanut erilaisia lukupasseja (lukudiplomeja) sekä luokkakäyntien yhteydessä kirjavinkkaukseen. Tapahtumien osalta mainittiin Halloween ja Moomma Nurmoos -tapahtuma. Moomma Nurmoos -tapahtuma järjestetään yhteistyössä eri toimijoiden muun muassa nuorisotoimen, seurakunnan ja Nurmo-Seuran kanssa. Yksittäisiä mainintoja saivat lukukoiratoiminta ja pelipäivä-tapahtuma.

Kysymyksellä 10 oli tarkoitus saada koululaisilta tietoa, miten tärkeänä he pitävät kirjastoa ja sen palveluja, vaikka he eivät itse käy kirjastossa. Vastaajista 19 prosenttia piti kirjastoa tärkeänä ja 31 prosenttia piti kirjastoa melko tärkeänä. Noin 29 prosenttia sijoitti kirjaston merkityksen ”välimaastoon”, he eivät kokeneet sitä tärkeäksi, mutta eivät aivan merkityksettömänäkään. Vastaajista 9 prosenttia koki, ettei kirjastolla ole kovin paljon merkitystä ja 12 prosenttia ei ollut lainkaan kiinnostunut kirjastosta.

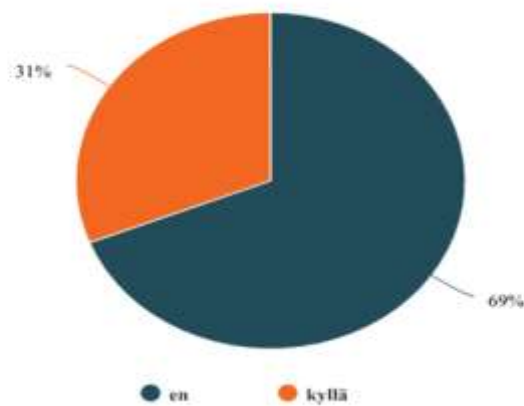
Kuvio 6. Kirjaston merkitys (N=359).

9.2.4 Sosiaalinen media ja asiointi kirjaston verkkosivuilla

Kysymykset 13–17 kohdistuivat sosiaaliseen mediaan ja kirjaston verkkosivuihin. Aluksi kysyttiin sosiaalisen median käyttöä yleisesti ja pyydettiin kertomaan kolme vastaajalle itselleen tärkeintä sosiaalisen median palvelua. Vastaajista 62 prosenttia (N=222) ilmoitti käyttävänsä sosiaalista mediaa ja 38 prosenttia (N=134) ilmoitti, ettei seuraa tai osallistu sosiaaliseen mediaan. Tähän kysymykseen vastasi kokonaisuudessaan 356 oppilasta. Nuorten keskuudessa suosituimmat kanavat olivat Instagram, Youtube, Whatsapp ja Snapchat. Yksittäisiä mainintoja saivat muun muassa Amino, Facebook, Telegram, Tiktok ja Reddit sekä Discord.

Nurmon lähikirjasto on kahdella sosiaalisen median kanavalla. Ne ovat Facebook ja Instagram. Molempien palvelujen ikäraja on 13 vuotta. Nuoret eivät seuraa kirjastoa sosiaalisessa mediassa. Vastaajia 97 prosenttia kertoi, ettei seuraa kirjaston toimintaa ja tapahtumia verkossa, ja vastaavasti vain kolme prosenttia ilmoitti seuraavansa kirjastoa. Kaikki ”seuraajat” kertoivat, että kanava on nimenomaan Instagram. Tässä yhteydessä tiedusteltiin myös Seinäjoen/Nurmon kirjaston verkkosivujen (kotisivujen) käyttöä. Vastaajista 58 prosenttia (N=208) kertoi käyneensä sivustolla ja 42 prosenttia (N=149) vastaajista ei ollut käynyt ko. sivuilla. Vastauksen kokonaislukumäärä kysymyksessä oli 357 nuorta.

Kysymykset 16 ja 17 kohdistuivat Eepos-verkkokirjastoon. Näissä kysyttiin verkkokirjaston käyttöä yleisesti ja sen jälkeen pyydettiin kertomaan, mitä on tehnyt verkkokirjaston sivuilla. Vastauksen jakauma ei-käyttäjiin ja käyttäjiin noudatti melko samaa linjaa kuin kysymyksissä 14 ja 15. Vastaajista 69 prosenttia mainitsi, ettei ole käyttänyt Eepos-verkkokirjastoa, ja 31 prosenttia puolestaan käytti verkkokirjastoa. Käyttö oli useimmiten aineiston, pääasiassa kirjojen etsimistä (tiedonhaku), lainojen uusimista sekä varausten tekemistä. Muutama vastaajista ilmoitti etsivänsä myös elokuvia ja yksi vastaajista etsi pelejä. Osa vastaajista kertoi myös, ettei ole tehnyt siellä varsinaisesti mitään.

Kuvio 7. Oletko käyttänyt Eepos-verkkokirjastoa? (N=355).

9.2.5 Kyselytutkimuksessa esitetyt toiveet ja odotukset

Kyselylomakkeen viimeiset neljä kysymystä (18–21) olivat avoimia kysymyksiä, joihin vastaajat saivat esittää toiveita kirjastossa järjestettävään toimintaan ja tapahtumiin sekä mitä koululaiset yleisesti toivoivat kirjastotilalta ja kirjastolta. Kolme kysymystä (18, 20 ja 21) liittyivät kiinteästi toisiinsa, joten kysymyksiin saatiin melko paljon samanlaisia vastauksia. Kysymys 19 kohdistui erityisesti kirjastotilaan liittyviin toiveisiin. Kirjastopalvelujen kehittämistä koskeviin kysymyksiin vastattiin melko runsaasti, osa vastauksista oli luonteeltaan ”en mitään” tai ”en tiedä” -vastauksia, mutta toiveitakin tuotiin esiin rohkeasti.

Millaista toimintaa tai tapahtumia nuoret haluaisivat Nurmon kirjastoon? Keitä he toivoisivat esiintymään tai vierailemaan kirjastoon? Vastauksia näihin kysymyksiin oli yhteensä 211 kappaletta. Ylivoimaisesti eniten vastaajat toivoivat kirjastoon esiintymään ja vierailemaan tubettajia. Muutamassa vastauksessa esiintyi myös toive vloggaajien vierailusta kirjastossa. Seuraavat toiveet vierailijoista liittyivät urheilijoihin ja kirjailijoihin sekä musiikkiesiintyjiin. Musiikkitarjontaa toivottiin esimerkiksi paikallisilta bändeiltä.

Tässä on poimintoja, suoria lainauksia, koululaisten vastauksista.

Olisi kiva jos kirjastolla kävisi joku tubettaja. Esimerkiksi Roni Back, Pinkku Pinsky, Mmiisas tai Herbalisti.

joitain urheilijoita

Peli tapahtuma

Sirkustyyppejä

Ursan jäseniä

Lanitapahtuma

Cosplay tapahtuma, ei siellä tarvitsi olla ketään ihmeellistä mutta joku joka tietäisi Cosplaysta ja osaisi auttaa uusia tulokkaita ja neuvomaan kokeneempia.

Paikallisia artisteja, esim. duoja jne. Enemmän kirjailijoita.

Haluasin että, Nurmon kirjastossa olisi elokuva iltoja.

Nyyttärit

Halloween juhlia ja sellaista

Ei mitään, kirjastosta lainataan kirjoja, siellä ei pidetä keikkoja

Kysymys 19 kohdistui kirjaston tiloihin eli millaista tilaa vastaajat haluaisivat Nurmon kirjastoon ja mitä heidän mielestään siellä olisi hyvä olla. Vastauksia oli yhteensä 216 kappaletta. Osa toiveista kohdistui nuorille oman oleskelutilan järjestämiseen, jossa olisi olohuonemainen ympäristö. Tilaan liittyi erilaiset ”pehmeät” kalusteet kuten sohvat, tyyny, noja- ja säkkituolit. Lisäksi koululaisten kehitysehdotuksissa nousi selkeästi esiin hiljaisen ja rauhallisen tilan tai erillisen lukunurkkauksen tarve. Tähän liittyen moitteita tuli kirjastotilojen meluisuudesta ja rauhatomuudesta. Vastauksissa oli toiveita samanlaisista lukukoloista kuin Apilapääkirjastossa. Koululaiset toivoivat rauhallista tilaa myös kotitehtävien tekemiseen ja eväiden syömiseen. Vastauksissa esitettiin toive myös kahviautomaatista tai kahviosta.

Rauhallisen tilan vastapainoksi toivottiin toki myös tilaa erilaiselle ”tekemiselle” ja toiminnalle kuten pelaamiselle. Lautapeliin ohella pelihuoneessa voisi olla biljardi-pöytä ja pingispöytä. Muutamissa vastauksissa toivottiin tilaa myös e-urheilun harjoittamiseen. Kahdessa vastauksessa toivottiin isompaa nuortenosastoa tai tilaa.

Kysymykset 20 ja 21 kohdistuivat yleisellä tasolla nuorten toiveisiin ja odotuksiin liittyen kirjaston toimintaan ja palveluihin. Nuorilta kysyttiin mikä voisi innostaa käymään kirjastossa ja mitä odotuksia kirjastoon kohdistuu. Kysymykseen numero 20 tuli vastauksia 202 kappaletta ja kysymykseen 21 vastausten määrä oli 194 kappaletta.

Nuorten esittämät toiveet olivat hyvin samanlaisia kuin jo aikaisemmassa kysymyksessä (20) liittyen kirjaston toimintaan ja tapahtumiin. Nuoret toivoivat niin erilaisia tapahtumia kuin myös rauhallisempaa tilaa oleskelulle ja lukemiselle. Lukeminen ja kirjatkin tulivat myös esiin vastauksissa. Lisäksi he toivoivat enemmän elokuvia ja pelejä kirjaston kokoelmaan. Yhdessä vastauksessa esitettiin myös toive, että nuorisotyöntekijä kävisi kerran viikossa kirjastossa.

Kyselylomakkeen viimeinen kysymys (21) oli luonteeltaan: sana on vapaa. Se ei oikeastaan tuonut mitään uutta aikaisempiin avoimiin kysymyksiin verrattuna. Vastauksissa oli myös myönteistä palautetta kirjaston toiminnasta ja tyytyväisyyttä kirjaston palveluista, mutta myös toive pidemmistä aukioloajoista.

9.3 Johtopäätöksiä kyselytutkimuksen vastauksista

Kysymykseen kirjastonkäytön useudesta toivottiin tarkentavan kysymyksen avulla tietoa siitä, miksi vastaaja ei käy kirjastossa. Tähän kysymykseen vastasi 181 koululaista. Suurimman ryhmän vastauksista muodostivat ajan ja mielenkiinnon puute. Nämä vastaukset eivät oikeastaan ole yllättäviä. Koululaisten vapaa-ajan käytöstä käydään kovaa kilpailua ja vaihtoehtoisia tapoja viettää vapaa-aikaa on runsaasti tarjolla. Toisaalta kirjaston kokoelmaan toivottiin lisää kirjoja, elokuvia ja pelejä. Nurmon lähikirjastossa on kuitenkin panostettu nuortenosaston kokoelmaan niin kirjojen, elokuvien kuin myös pelien osalta. Joten voisiko osittain olla kysymys siitä, että vastaajat eivät oikein tiedä, mitä kirjaston kokoelmassa on.

Perinteinen tapa käyttää kirjastoa, aineiston lainaus, palautus ja varaus, on säilyttänyt hyvin asemansa myös koululaisten keskuudessa. Niin ikään lainattava aineisto, kuten kirjat, elokuvat ja pelit, ovat myös suosituinta aineistoa. Musiikkiaineistoon kohdistuvat vähäiset lainausmäärät noudattelevat hyvin pitkälle yleistä linjaa. Näin on käynyt valtakunnallisesti lähes kaikkialla yleisissä kirjastoissa. Älypuhelinien yleisyys myös koululaisten keskuudessa antaa mahdollisuuden musiikin ilmaiseen käyttöön ja kuluttamiseen vaivattomasti. Musiikkiaineiston, CD-levyjen osalta, suoratoistopalvelut ovat vähentäneet omalta osaltaan kirjastosta lainattavan musiikin tarvetta.

Tässä kyselyssä verkkokirjaston kautta lainattava aineisto niin e-kirjat (2 %) kuin e-äänikirjat (0,3 %) jäivät lainausluvultaan kovin marginaalisiksi. Koululaiset eivät välttämättä tiedä, että kirjastosta voi lainata myös e-aineistoa verkon kautta. Lähes 70 prosenttia vastaajista ei ollut käyttänyt Eepos-verkkokirjastoa ja lähes 60 prosenttia ei ollut myöskään käynyt kirjaston kotisivuilla.

Sosiaalisen median käytön prosenttiluvut toivat pienen yllätyksen. Vastaajista 62 prosenttia ilmoitti kyllä käyttävänsä sosiaalista mediaa, mutta 38 prosenttia, siis lähes 40 prosenttia ilmoitti, ettei seuraa tai osallistu sosiaaliseen mediaan. Tähän kysymykseen vastasi melkein kaikki kyselyyn osallistujat, 356/365 koululaista. Vastaajien keskuudessa suosituimmat kanavat olivat Instagram, Youtube, Whatsapp ja Snapchat. Kyselyyn vastanneet koululaiset eivät käytä Facebook-yhteisöpalvelua. Se sai osakseen vain yhden maininnan. Tämä ei liene kuitenkaan erityisen yllättävä tieto, että Facebook ei ole enää suosittu sosiaalisen median palvelu nuorten keskuudessa.

Kirjaston toimintaa ja palveluja ajatellen voidaan kyselyn tulokset karkeasti jakaa siten, että puolet vastaajista toivoi tapahtumia kuten erilaisia vierailijoita kirjastoon. Tässä kyselyssä toiveet kohdistuivat pääasiassa tunnettuihin ja suosittuihin tubettajiin, mutta toivomuslistalla oli myös urheilijat ja bändit unohtamatta perinteisiä kirjailijavierailuja. Osa vastaajista toivoi erilaisia teematapahtumia. Ehdottomasti eniten toivottiin Halloween-tapahtumaa, mutta vastauksissa oli yksittäisiä mainintoja myös esimerkiksi anime-, cosplay- ja lanitapahtumista sekä yleisesti pelipäivästä. Muutamissa vastauksissa toivottiin tilaa erilaiselle ”tekemiselle” ja toiminnalle,

ns. pelihuoneelle. Lautapeliin ohella pelihuoneessa voisi olla biljardipöytä ja pingispöytä sekä mahdollisuus e-urheilun harjoittamiseen.

Toinen puoli kyselyyn vastaajista puolestaan toivoi rauhallista ja hiljaista tilaa sekä lukunurkkauksia. Kirjoja ("uusia ja hyviä kirjoja") ja lukemista ei ole siten täysin unohdettu koululaisten taholta. Vastauksissa oli toiveita samanlaisista lukukoloista kuin Apila-pääkirjastossa. Lisäksi koululaiset toivoivat rauhallista tilaa kotitehtävien tekemiseen ja eväiden syömiseen. Vastauksissa esitettiin toive myös kahviautomaatista tai kahviosta.

10 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön lähtökohta oli toimeksianto Nurmon lähikirjastosta aluehallintovirastoon (AVI) tehtävän hankehakemuksen tueksi ja taustoittamiseksi syksyllä 2018. Lisäksi kyselytutkimuksen avulla pyrittiin kartoittamaan muun muassa sitä, millaisia kirjastopalveluja nurmolaiset ala- ja yläkoululaiset toivoisivat kirjaston järjestävän heille, että he kävisivät myös vapaa-ajalla Nurmon kirjastossa kouluista tehtyjen käyntien ohella. Alustavasti syksylle 2018 suunniteltu hankehakemus siirtyi lopulta vuoden 2019 hankekaudelle.

Yleiset kirjastot ovat muuttuneet huomattavan paljon suhteellisen lyhyessä ajassa. Vuonna 2017 voimaan tullut uusi kirjastolaki myös edellyttää kirjastoilta monimuotoisuutta: lukemisen edistämisen ja tiedonhallintataitojen opetuksen ohella kirjastojen tulee tarjota tiloja harrastamiseen sekä edistää osallisuutta paikalliseen yhteisöön ja yhteiskuntaan.

Yleiset kirjastot ovat kuitenkin kohdanneet tilanteen, jossa ne eivät houkuttele tarpeeksi varhaisnuoria ja nuoria kirjaston käyttäjiksi. Kirjasto ei ole välttämättä se paikka, johon halutaan tulla viettämään vapaa-aikaa ja myös lukeminen on joutunut väistymään muiden vapaa-ajanviettopojen tieltä.

Nurmon lähikirjastolla kuten kaikilla yleisillä kirjastoilla on vielä hyödynnettävissä olevia mahdollisuuksia niin sisäisiä kuin ulkoisia tekijöitä omassa kirjastoorganisaatiossaan ja toimintaympäristössään. Osa näistä tekijöistä liittyy esimerkiksi teknologian ja sosiaalisen median hyödyntämiseen ja osa yhteistyön rakentamiseen muiden toimijoiden kanssa.

Nurmon kirjaston henkilökunta on sitoutunut työhönsä. Sen henkilökunta on osaa-vaan ja ammattitaitoista. Lisäksi kirjasto on jo panostanut lasten ja nuorten kokoelmaan. Kirjastokimppa Eepoksen myötä kirjaston käytettävissä oleva kokoelma on laajentunut ja laajenee yhä myös e-aineiston osalta. Kirjaston sijainti koulujen läheisyydessä on eduksi, kun ajatellaan ala- ja yläkoululaisten tavoittamista kirjastonkäyttäjiksi. Lisäksi entisen Nurmon kunnan alueella sijaitsevat myös väestömäärältään kasvavat asuinalueet, kuten Hyllykallio, Tanelinranta, Kertunlaakso ja Karhuvuori. Näille alueille muuttavat uudet asukkaat ovat todennäköisesti pääosin

lapsiperheitä. Nurmon lähikirjasto voisi profiloitua kohdentamalla kirjastopalveluja erityisesti varhaisnuorille ja nuorille.

Tämän ajan varhaisnuoret ja nuoret ovat kasvaneet ja tottuneet erilaisten teknisten laitteiden ja ohjelmien käyttämiseen. He ovat usein rohkeita ja ennakkoluulottomia. Yleiset kirjastot, kuten Nurmon kirjasto voisivat hyödyntää tätä erityisesti nuorten kohdalla. Teknologian hyödyntäminen voisi toteutua yhä laajenevien e-aineistojen myötä, mutta se edellyttää myös e-aineiston tunnetuksi tekemistä nuorten keskuudessa. Sosiaalisen median hyödyntäminen yleisesti kirjaston näkyvyyden ja tunnettuuden lisäämiseksi on myös mahdollisuus, kun tavoitellaan nuoria kirjastonkäyttäjiksi.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen, ala- ja yläkoulut, kanssa Nurmon kirjastolla on jo vakiintuneita ja toimivia toimintamuotoja kuten satutuokiot, eskariseikkailut (kirjastonkäytön opetus), mediakasvatus ja kirjavinkkaus eri kouluasteille. Kiinnostusta vapaa-ajanviettopaikkana voidaan lisätä kehittämällä uusia toimintamuotoja yhteistyössä muiden kuin kirjastoalan toimijoiden kanssa ja toimimalla erilaisissa uusissa yhteyksissä. Mahdollisuuksia yhteistyön saralla voisi olla esimerkiksi yhteistyön rakentaminen Seinäjoen kaupungin sisällä, poikkihallinnollinen yhteistyö tai yli hallinnonalojen tehtävä yhteistyö, erityisesti nuorisotoimi olisi luonteva yhteistyötaho. Nuorisotilojen puuttuminen Nurmon keskustan alueelta voitaisiin toteuttaa osittain niin sanotun tilakumppanuuden myötä. Nuorten kokoontumistilojen puuttuminen ei ole ainakaan toistaiseksi johtanut siihen, että nuoret olisivat hakeutuneet kirjastotiloihin viettämään vapaa-aikaa. Ehkä tuttu nuorisotyöntekijä voisi rohkaista nuoria tulemaan kirjastoon? Muita yhteistyökumppaneita voisivat olla kolmannen sektorin toimijat kulttuurin tai urheilun parista, esimerkiksi erilaisiin harrastuksiin liittyvät seurakunnat, kerhot ja yhdistykset.

Kyselytutkimukseen vastanneiden perusteella voidaan yleisellä tasolla todeta, että kirjastotilan "äänimaisema" asteikolla hiljainen ja rauhallinen tila vastaan ääniä ja toimintaa salliva -tila jakautuu nuorten keskuudessa karkeasti ottaen kahteen ääripäähän. Yleisissä kirjastoissa jo toteutettujen hankkeiden myötä voidaan todeta, että kirjastojen nuorten parissa tehtävä työ ei ole niinkään painottanut kirjastoa rauhallisena tilana, vaan nuorten kohtaamispaikkana. Nuorten kohtaamisen ja tekemisen tila on tuonut mukanaan tilanteen, jossa kaikenlaiset äänet ovat sallitum-

pia myös kirjastotilassa kuin aikaisemmin. Tämän myötä on kenties ”unohtunut”, että kirjasto voi nykyään olla ainoa paikka, mistä nuoret löytävät avoimen ja myös ilmaisen rauhallisen tilan. Tämän ohella he toki arvostavat kirjastoa myös nuorten kohtaamis- ja tapahtumapaikkana.

Kirjastojen, kuten usein vanhempien kirjastorakennusten ja Nurmon lähikirjaston kannalta tiloihin kohdistuvat nuorten toiveet muodostavat kuitenkin ristiriitaisen tilanteen. Kirjastotilat eivät usein mahdollista tai anna kovin paljon mahdollisuuksia erilaisten ja monipuolisten tilojen tekemiseen tai niiden muuntamiseen. Toisaalta kirjastoista pitäisi löytyä tiloja sekä nuorten kohtaamiseen ja yhteiseen olohuoneeseen erilaisine tapahtumineen että toisaalta rauhalliseen tilaan, jossa esimerkiksi voi lukea tai vain olla ja rauhoittua muusta ympäröivästä maailmasta.

Opinnäytetyössä lyhyesti esitellyssä *Digitarinapajasta* todetaan muun muassa, että se voi olla voimauttava ja jopa terapeutin kokemus osallistujalle, mutta se edellyttää myös, että ryhmä on ohjattu ja koetaan turvalliseksi. Tämä on sinänsä tavoiteltavaa ja tärkeää nuorten identiteetin rakentumisen ja osallisuuden näkökulmasta, mutta vaatii työpajan ohjaajilta hyvin erilaista osaamista ja ammattitaitoa kuin kirjastoalan työntekijöillä on perinteisesti hallussa. Tässä on jo vahvasti elementtejä sosiaalityöstä, joten ainakin työpajan ohjaajista toisen pitäisi olla nuorisotyön tai kenties sosiaalityön ammattilainen.

Osa kirjaston työntekijöistä haluaisi pitäytyä enemmän perinteisessä kirjastotyössä ja osa työntekijöistä olisi valmis laajentamaan kirjaston toimintaa. Asenteiden muuttaminen on usein hidas prosessi. Nuoret koetaan toisinaan vaikeana asiakasryhmänä kirjastoissa. Nuorten häiriökäyttäytymistä ja vaikeitakin tilanteita on kirjastojen arjessa. Yhteisten pelisääntöjen luominen on varmasti hyvä lähtökohta toimintavoille nuorten kanssa kuten oppaassa *Nuoret kirjastossa – Työntekijän opas* mainitaan. Tällöin nuoret sitoutuvat helpommin yhteisiin pelisääntöihin, jos he ovat olleet itse niitä laatimassa. Tämä sitouttaa molemmat osapuolet. Tämän ohella myös kirjaston henkilökunta toimii yhdenmukaisesti nuorten kanssa.

Nuorten tavoittaminen kirjastonkäyttäjiksi moniammatillisen yhteistyön kautta nähdään useissa eri yhteyksissä yhdeksi tärkeimmäksi toimintatavaksi. Moniammatillinen yhteistyö on prosessi, jossa kahden tai useamman ammattialan edustajat

käsittelevät yhteistä ”ongelmaa” sekä asettavat tavoitteet ja muodostavat yhteisesti jaetun toimintatavan. Prosessin yhteydessä ammattilaiset ovat valmiita jakamaan oman tietämyksensä tasavertaisesti toistensa kanssa ja kunnioittamaan toistensa mielipiteitä.

Moniammatillinen toiminta ei muotoudu ”yhdessä yössä”. Yhteisen toimintatavan rakentaminen vie aikaa ja vaatii sitoutumista kaikilta toimijoilta, mutta nuorisotyön avulla kirjastoilla on mahdollisuus saada nuoret kirjastonkäyttäjiksi. Nuorisotyön vahvuus on nuorten kohtaamisessa ja ymmärtämisessä sekä toiminnallisessa työotteessa, kun taas kirjastoalan ammattilainen voi tuoda yhteistyöhön kirjaston koelman ja aineiston käytön sekä sisältöjen tuntemuksen. Kirjastolainen voi toimia ”tekemisen ja toiminnan sanoittajana”.

Yksilön, nuoren näkökulmasta osallisuutta on tunne kuulumisesta joukkoon ja yhteisöön, erityisesti ystävillä ja hengailulla on suuri merkitys nuoren elämässä ja arjessa, kun puhutaan vapaa-ajasta. Osallisuuteen sisältyy myös mahdollisuus tehdä valintoja. Syrjäytymistä voi pitää osallisuuden vastakohtana. Nuori kokee sen usein ulkopuolisuuden tunteena, ettei hän kuulu toisten nuorten joukkoon, ja ettei ole mahdollisuutta vaikuttaa asioihin valintoja tekemällä, koska valinnan mahdollisuuksia ei ole tai hän ei näe niitä. Nuori voi myös kokea, ettei ole tullut kuulluksi ja nähdyksi omana itsenään. Kirjastoilla olisi tässä oikea ja oivallinen paikka toimia.

Nuoret ja osallisuus sekä yhteisöllisyys mainitaan usein erilaisissa ohjelmissa ja strategioissa niin valtakunnallisesti kuin kunnallisesti. Varhaisnuoret ja nuoret koetaan tärkeäksi ja tavoiteltavaksi kohderyhmäksi, mutta varsinaisia käytännön toimenpiteitä ja toimintamalleja on harvemmin esitetty. Yhteistyön merkitys, eri hallinnonalojen välillä, on myös usein nostettu esiin. Toiveet yhteistyön rakentamiseen kohdistuvat erityisesti nuorisotoimeen. Nuorisotyöntekijöiden osaaminen ja ammattitaito erityisesti nuorten kohtaamisessa on se osa-alue mitä nuortenkirjastotyössä ”kaivataan”.

Erilaisten hankkeiden myötä on vähitellen luotu nuorille kohdistettuja toimintamalleja (työpajoja), joten nuortenkirjastotyöhön on saatu myös käytännöllisiä apuvälineitä. Näistä ovat osoituksena esimerkiksi tässä opinnäytetyössä mainitut julkaisut

Kirjasto elämään ja verkkokäsikirja *Topit*, mutta tarvetta on varmasti uusille ja rohkeille avauksille ja kokeiluille. Nuoret ovat yksilöitä, joten erilaisten toimintamallien ja käytäntöjen monipuolisuus mahdollistaisi myös erilaisten nuorten identiteettiä ja vahvuuksia sekä osallisuuden tunnetta ja kokemuksia.

Parhaimmillaan kirjastot voisivat tukea nuorten kuulumista yhteisöön ja vahvistaa osallisuutta. Osallisuuden käsitettä tukee ajatus siitä, että nuorilta itseltään kysytään ideoita, mitä he toivovat ja odottavat kirjastopalveluilta. Siten nuoret voivat itse vaikuttaa siihen, millaisia palveluita heille tarjotaan ja olla niitä jopa myös itse tuottamassa. Ottamalla nuoret mukaan tilojen, toiminnan ja palveluiden suunnitteluun tavoitetaan myös yleisten kirjastojen neuvoston strategiassa olevia arvoja kuten rohkeus ja yhteisöllisyys.

LÄHTEET

- Aaltonen, S., Kivijärvi, A., Peltola, M. & Tolonen, T. 2011. Ystävydet. Teoksessa: M. Määttä & T. Tolonen (toim.) Annettu, otettu, itse tehty: nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 112, 29–56.
- ALA American Library Association. 4.3.2009. [Verkkosivusto]. Chigaco: ALA American Library Association. [Viitattu 11.1.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/>
- Alameri–Sajama, R. (toim.) 2007. Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Kustannus.
- Blake, A., Hale, J. & Sherriff, E. 2011. The hard-to-reach reader in the 21st century. Teoksessa: J. Court (ed.) Read to succeed: strategies to engage children and young people in reading for pleasure. London: Facet Publishing, 201–224.
- Elinvoimalautakunnan pöytäkirja 4/2018. 29.5.2018. [Verkkodokumentti]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 2.9.2018]. Saatavana: https://listat.seinajoki.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/pk_asil_tweb.htm?+bid=7123
- HE 111/2016. Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisolaiksi.
- HE 238/2016. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.
- Helinsky, Z. 2012. Pieni mutta tärkeä kirja kirjastojen markkinoinnista. Suomentaja Päivi Jokitalo. Helsinki: Avain.
- Heikkilä, M. Ei päiväystä. Seinäjoen kirjaston vaiheita 2000-luvulla. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 20.8.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/tietoa/julkaisut/historiikki2000/>
- Hokkanen, L. 2012. Viiden tähden olohuone: kirjastot nuorisotyön uutena toimintaympäristönä. Teoksessa: K. Komonen, L. Suurpää & M. Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 128, 149–162.
- Hokkanen, L. & Niemi, K. 2009. Hyvä kello kauas kuuluu: yhteisöpedagogien (AMK) osaamisen rakentuminen ja tulevaisuuden haasteet. [Verkkojulkaisu]. Teoksessa: K. Lind (toim.) Mahdollisuuksien maailma: näkökulmia yhteisöpedagogien (AMK) koulutukseen ja työhön. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu – HUMAK. Sarja C. Oppimateriaaleja 19, 48–58. [Viitattu 19.2.2019]. Saatavana: <https://pro.humak.fi/humakpro/humak/487321/mahdollisuuksien-maailma.pdf>

- Hyttinen, R. 29.5.2018. Näkymättämöt Nuorten Digitarinat. [Verkkosivu]. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. [Viitattu 23.8.2018]. Saatavana: <http://nakymattomat.turkuamk.fi/arkisto/index.html>
- Hyttinen, R. & Tanskanen, I. 2018. Kirjasto osallisuuden ja yhteistyösuhteiden solmukohtana. [Verkkolehtiartikkeli]. Informaatiotutkimus 37(2), 77–92. [Viitattu 18.8.2018]. Saatavana: <https://doi.org/10.23978/inf.71159>
- Hyvinvointilautakunnan pöytäkirja 6/2018. 6.9.2018. [Verkkodokumentti]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 9.9.2018]. Saatavana: https://listat.seinajoki.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/pk_asil_tweb.htm?+bid=7519
- IFLA: Libraries for Children and Young Adults Section. 16.10.2018. [Verkkosivusto]. Haag: The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) [Viitattu 11.1.2019]. Saatavana: <https://www.ifla.org/libraries-for-children-and-ya>
- Jakonen, O. 2015. Kokeileva ja kehittyvä kirjasto?: yleisten kirjastojen kokeilu- ja kehittämishankkeiden valtionavustustoiminnan vaikuttavuus. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö. Cuporen verkkojulkaisuja 32. [Viitattu 4.9.2018]. Saatavana: https://www.cupore.fi/images/tiedostot/kirjastoselvitys_cupore_v10_valmis.pdf
- Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen. 2017. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 19/2017. [Viitattu 11.9.2018]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-465-8>
- Jonhston, J. 2015. Kirjavaa: moninaisia keskusteluja ja kohtaamisia kirjastossa. Teoksessa: L. Hokkanen (toim.) Sosiaalinen kirjasto: lukemattomien mahdollisuuksien maailma. Helsinki: Avain, 120–153.
- Kananen, J. 2008. Kvantti: kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Liiketalous. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89.
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Liiketoiminta ja palvelut -yksikkö. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 111.
- Kaupunginvaltuuston pöytäkirja 12/2017. 18.12.2017. [Verkkodokumentti]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 2.9.2018]. Saatavana: https://listat.seinajoki.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/pk_asil_tweb.htm?+bid=6004

Kiilakoski, T., Gretscher, A. & Nivala, E. 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa: A. Gretscher & T. Kiilakoski (toim.) *Demokratiaoppitunti: lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 118, 9–33.

Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Vaasa: Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto. [Viitattu 24.9.2018]. Saatavana:
<http://www.patio.fi/suodatus?e=265999,265984&m=18751&t=18756&op=and>

Koskela, S. 28.3.2013. Tarkastelussa moniammatillinen yhteistyö ja sen edellytykset. [Verkkolehdistä artikkeli]. Elinikäisen ohjauksen verkkolehti Elo. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. [Viitattu 10.9.2018]. Saatavana:
<https://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2013/03/28/tarkastelussa-moniammatillinen-yhteistyö-ja-sen-edellytykset/>

Kulmala, M. 2018. Muutakin kuin nostokurkia keskustassa: Seinäjoen asukaslukunousi heinäkuussa yli 63 000:n. *Ilkka* 22.8.2018, 2–3.

L 21.12.2016/1285. Nuorisolaki.

L 29.12.2016/1492. Laki yleisistä kirjastoista.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2016–2020. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 9.9.2018]. Saatavana:
https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaskasvatus/rHHHMOovb/Lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma_2016-2020_pdf.pdf

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R-M. 2015. Sosiaalinen osallisuus. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinninlaitos (THL). [Viitattu 10.9.2018]. Saatavana:
https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/4bc56a65-8eb2-41c3-87b8-0cd963a2c600

Miettinen, V. 27.3.2012. Lasten ja nuorten taloja, tekemistä ja rajoja. [Blogikirjoitus]. Helsinki: Helsingin kaupunginkirjasto. [Viitattu 18.8.2018]. Saatavana:
<https://tuliainen.wordpress.com/2012/03/27/lasten-ja-nuorten-taloja-tekemista-ja-rajoja/>

Nuoret kirjastossa: työntekijän opas. 2016. [Verkkojulkaisu]. 2. päiv. p. Kuopio: Nuorten Palvelu. [Viitattu 20.10.2018]. Saatavana:
https://issuu.com/nuortenpalvelury/docs/kirjasto-opas_esite_b5_2.painos_201

Nuotio, J. 2016. Muuttuva kirjasto kohtaa monenlaisia nuoria. Teoksessa: P. Lampela, M. Leppävuori & I. Puomilahti. (toim.) *Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä*

olemista: nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Kuopio: Nuorten Palvelu, 48–58.

Nurmon kirjasto. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 20.8.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/kirjastot/nurmo/>

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025. 2017. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 20/2017. [Viitattu 3.9.2018]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-466-5>

Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015. 2009. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 32/2009. [Viitattu 3.9.2018]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-743-7>

Osallisuus. 6.11.2018. [Verkkosivusto]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinninlaitos (THL). [Viitattu 10.9.2018]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Pesonen, A. 2005. Asiantuntijuus ja osaaminen sosiaali- ja terveysalan mielenterveystyössä: pari-, tiimi- ja verkostotyö sekä muutos ja työssä jaksaminen. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulun työpapereita 28.

Purhonen, K. (toim.) 2014. Kirjasto elämään: työmenetelmiä kirjaston, nuoris- ja sosiaalityön yhteiseen työhön. [Verkkojulkaisu]. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu. [Viitattu 22.11.2018]. Saatavana: <https://www.verke.org/wp-content/uploads/2016/01/kirsi-purhonen-Kirjasto-ela%CC%88ma%CC%88a%CC%88n1.pdf>

Purhonen, K. 2015. Muuttuva työ: kirjaston hyllynvälistä ja nuorisotalon ikkunasta kurkistaa kolmas työ. Teoksessa: L. Hokkanen (toim.) Sosiaalinen kirjasto: lukemattomien mahdollisuuksien maailma. Helsinki: Avain, 88–119.

Rankin, C. (ed.). 2018. IFLA Guidelines for Library Services to Children aged 0-18. [Verkkojulkaisu]. 2. p. Haag: The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). [Viitattu 11.1.2019]. Saatavana: https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18.pdf

Ruuskanen, P. Ei päiväystä. Sosiaalinen pääoma. [Verkkosivu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Viitattu 10.9.2018]. Saatavana: <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-paaoma>

Seinäjoen kaupunginkirjaston toimenpideohjelma 2017–2022. 2017. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 3.10.2018]. Saatavana: https://listat.seinajoki.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/epjattn_tweb.htm?+id=152566

- Seinäjoen kaupunkistrategia 2018–2025. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoki kaupunki. [Viitattu 2.9.2018]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/seinajoenkaupunki/viestinta/tiedotteet2017/m2xniHHpT/Seinajoki_kaupunkistrategia_2018-2025.pdf
- Sosiaalinen osallisuus teoreettisena käsitteenä. 9.10.2018. [Verkkosivusto]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinninlaitos (THL). [Viitattu 10.9.2018]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/mita-sosiaalinen-osallisuus-on-/sosiaalinen-osallisuus-teoreettisena-kasitteena>
- Suomen kirjastoseura: työryhmät. 2017. [Verkkosivu]. Helsinki: Suomen kirjastoseura. [Viitattu 20.10.2018]. Saatavana: <http://suomenkirjastoseura.fi/tyoryhmat/nuortenkirjastoryhma/>
- Talousarvio 2018: taloussuunnitelma 2019–2021. 13.11.2017. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoki kaupunki. [Viitattu 20.8.2018]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/seinajoenkaupunki/paatoksente-ko/talousjaverotus/oa76GAsCL/Talousarvio_151217_kvalt_hyv_131117.pdf
- Teen Services Competencies for Library Staff. 2017. [Verkkojulkaisu]. Chicago: Young Adult Library Services Association. [Viitattu 11.1.2019]. Saatavana: http://www.ala.org/ylsa/sites/ala.org.ylsa/files/content/YALSA_TeenCompetencies_web_Final.pdf
- Tietoa taskuun: Seinäjoki 2016. 2016. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoki kaupunki. [Viitattu 2.9.2018]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/seinajoenkaupunki/tietoaseinajoesta/vK7tIJRXn/Tietoataskuun_2016.pdf
- Tilinpäätös 2017. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoki kaupunki. [Viitattu 20.8.2018]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/seinajoenkaupunki/paatoksente-ko/talousjaverotus/JysH2f5wL/Tilinpaaatos_2017_allekirjoittuna.pdf
- Tiitinen, A. & Turunen, V. 2017. Nuorisotyötä kirjastoissa. [Verkkojulkaisu]. Teoksessa: T. Hoikkala & J. Kuivakangas (toim.) Kenen nuorisotyö?: yhteispedagogin kentät ja mahdollisuudet. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 42. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura julkaisuja 196. [Viitattu 20.10.2018]. Saatavana: <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2017/12/hoikkala-kuivakangas-kenen-nuorisoty.pdf>
- Topit: käsikirja. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Näkymättömät – Nuorten digitarinat -hanke. [Viitattu 23.8.2018]. Saatavana: <https://www.kerrotarina.fi/>

Yhteisöllisyys. 17.6.2013. [Verkkosivu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 10.9.2018]. Saatavana: https://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ja_oppilaskuntatoiminta/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ja_oppilaskuntatoiminta/osallisuus/yhteisollisyys

Yleisten kirjastojen laatusuositus. 2010. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 20/2010.

Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020. Kansalaisen kirjasto: olennainen osa suomalaista osaamista. Ei julkaisuaikaa. Helsinki: Yleisten kirjastojen neuvosto (YKN).

Yleistietoa ja tilastoja Seinäjoesta. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 20.8.2018]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/seinajoenkaupunki/tietoaseinajoesta/yleistietoajatilastoja/seinajoesta.html>

LIITTEET

Liite 1. Webropol-kyselylomake

Liite 1. Webropol-kyselylomake

NURMON KIRJASTO

Kirjasto 60550 - nuoret kirjastoon!

Olen Virpi ja opiskelen Seinäjoen ammattikorkeakoulussa kirjasto- ja tietopalvelualaa. Tämä kysely liittyy opintoihini. Kyselylomakkeen avulla toivon saavani tietoa sinun toiveista, kuten millaista toimintaa ja tapahtumia Nurmon kirjastossa pitäisi järjestää sinulle ja muille nuorille. Vastaamalla kyselyyn annat arvokasta apua kirjastolle ja minulle. Yhteystietosi eivät tallennu.

1. Olen *

(* Tähdellä merkityt ovat pakollisia.)

- ☐ tyttö
- ☐ poika
- ☐ en halua kertoa

2. Valitse oma luokka *

- ☐ 5. luokka
- ☐ 6. luokka
- ☐ 7. luokka
- ☐ 8. luokka
- ☐ 9. luokka
- ☐ muu

3. Valitse oma koulu *

- ☐ Hyllykallion koulu
- ☐ Nurmon yläaste
- ☐ Tanelinrannan koulu
- ☐ Valkiavuoren koulu

4. Kuinka usein käyt Nurmon kirjastossa?

- ☐ lähes joka päivä
- ☐ noin 1-3 kertaa viikossa

- ☐ noin kerran viikossa
- ☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 5-10 kertaa vuodessa tai harvemmin
- ☐ en koskaan

5. Jos et käy kirjastossa, niin miksi et?

6. Käytkö Seinäjoen alueen muissa kirjastoissa?

(Apila/Aalto, Peräseinäjoki, Ylistaro)

- ☐ en
- ☐ kyllä, missä?
- ☐

7. Käytkö kirjastoautossa?

- ☐ en
- ☐ kyllä

8. Jos käyt Nurmon kirjastossa, niin mitä siellä yleensä teet?

(valitse kaikki ne kohdat, joita teet kirjastossa...)

- ☐ lainaan, palautan tai varaan aineistoa (kirjoja, äänikirjoja, sarjakuvia jne.)
- ☐ luen kirjoja, sarjakuvia jne. kirjaston tiloissa
- ☐ pelaan pelejä kirjaston laitteilla (esim. Wii-pelikonsolilla)
- ☐ käytän kirjaston tietokonetta
- ☐ osallistun kirjaston tapahtumiin
- ☐ tutustun kirjaston näyttelyihin
- ☐ teen kotitehtäviä
- ☐ tapaan ystäviäni

☐ vietan aikaani kirjastossa

☐ jotain muuta, mitä?

☐

9. Kun lainaat kirjaston aineistoa, niin mitä yleensä lainaat?

☐ kirjoja

☐ äänikirjoja

☐ sarjakuvia

☐ lehtiä

☐ musiikkia: CD-levyjä

☐ musiikkia: nuotteja

☐ elokuvia

☐ pelejä

☐ e-kirjoja (verkkokirjaston kautta lainattavia)

☐ e-äänikirjoja (verkkokirjaston kautta lainattavia)

10. Miten tärkeänä pidät kirjastoa?

☐ tärkeänä

☐ melko tärkeänä

☐ en tärkeänä, mutta en merkityksettömänäkään

☐ kirjastolla ei ole kovin paljon merkitystä

☐ en ole lainkaan kiinnostunut kirjastosta

11. Oletko osallistunut kirjaston toimintaan?

☐ en

☐ kyllä, millaiseen?

☐

12. Oletko osallistunut kirjaston tapahtumaan?

☐ en

kyllä, millaiseen?

☐

13. Seuraatko tai osallistutko sosiaaliseen mediaan (some)?

(esim. WhatsApp, YouTube, Instagram, Facebook)

☐ en

kyllä, mainitse sinulle kolme tärkeintä sosiaalista mediaa

☐

14. Seuraatko Nurmon kirjastoa sosiaalisessa mediassa (Facebook, Instagram)?

☐ en

kyllä seuran, missä?

☐

15. Oletko käynyt Seinäjoen/Nurmon kirjaston nettisivuilla?

☐ en☐ kyllä

16. Oletko käyttänyt Eepos-verkkokirjastoa?

☐ en☐ kyllä

17. Mitä olet tehnyt verkkokirjaston (Eepos) sivuilla?

(esim. etsinyt kirjoja, elokuvia, uusinut lainoja, varannut kirjoja tai muuta kirjaston aineistoa)

18. Millaista toimintaa tai tapahtumia kirjaston pitäisi järjestää?
Keitä toivoisit esiintymään tai vierailemaan kirjastoon?

(paikallisia tunnettuja bändejä, tubettajia, vloggaajia, kirjailijoita, urheiljoita tms.)

19. Millaista tilaa haluaisit Nurmon kirjastoon? Mitä siellä olisi hyvä olla?

(esim. tilaa harrastuksille tai rauhallista lukupaikkaa)

20. Mikä voisi innostaa sinua tai muita nuoria käymään kirjastossa?

21. Mitä odotat tai toivot kirjastolta?

PARHAAT KIITOKSET AVUSTASI